

Jakub I. versus Fridrich Falcký

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice

Studijní obory: 7507R036 – Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání

7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání

7507R – Společný základ se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Veronika Šťastná**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Šťastná**
Osobní číslo: **P12000598**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Historie se zaměřením na vzdělávání**
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Jakub I. versus Fridrich Falcký**
Zadávací katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Předložená práce se bude zabývat životem anglického krále Jakuba I. (1566-1625) a životem kurfiřta Fridricha Falckého (1596-1632). Pozornost bude věnována hlavně interakci anglického krále Jakuba I. a kurfiřta Fridricha Falckého v otázce české královské koruny. Pro zpracování této práce bude stěžejní zejména korespondence mezi Jakubem I. a Fridrichem Falckým. Cílem práce je, na základě rešerše literatury a provedené analýzy korespondence, vysvětlit vztah mezi těmito panovníky hlavně v otázce volby českého krále.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČECHURA, Jaroslav. Zimní král: aneb české dobrodružství Fridricha Falckého. Vyd. 1. Praha: Rybka, 380 p. ISBN 80-861-8279-7.

HOUSTON, S. James I. 2nd ed. New York: Longman, 1995, vi, 146 p. ISBN 0582209110.

HUBKOVÁ, Jana. Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky: letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619-1632. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2010, 1003 s. vol. 8. ISBN 978-808-7258-217.

POLIŠENSKÝ, Josef. Anglie a Bílá hora. 1. vyd. Praha: Fil. fak. univ. Karlovy, 1949. 245, [4] s. Práce z věd. úst.; Sv. 57.

PURSELL, Brennan C. The winter king: Frederick V of the Palatinate and the coming of the Thirty Years' War. Burlington, VT: Ashgate, xv, 320 p. ISBN 07-546-3401-9.

WILLSON, David Harris. King James VI and I. London: Jonathan Cape, 1971. 480 s. Jonathan Cape Paperback; 7. ISBN 0-224-60572-0.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.**
Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá interakcí anglického krále Jakuba I. a jeho zetě, českého krále Fridricha Falckého v letech 1619–1621. Pokouší se objasnit klíčové momenty Fridrichova působení v Čechách v kontextu anglické politiky těchto let.

Klíčová slova: Jakub I., Fridrich Falcký, korespondence 1618–1621, české stavovské povstání, česká královská koruna

Abstract

This thesis deals with the interaction between the English king James I and his son in law, the King of Bohemia Frederick V, Elector Palatine in the years 1619–1621. It also tries to explain the key moments of Frederick's actions in Bohemia in the context of the English politics of those years.

Key words: James I, Frederick V, Elector Palatine, correspondence 1618–1621, Bohemian Revolt, Bohemian Crown

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce prof. PhDr. Jaroslavu Čechurovi, DrSc. za cenné rady a trpělivost při vzniku této práce. Dále patří velký dík JUDr. Oldřichu Hornovi za věcné připomínky, Bc. Jaroslavu Čmejlovi za technickou pomoc a celé mé rodině za podporu při studiu.

Obsah

Seznam obrázků	7
Úvod	8
1 Politická a náboženská situace v Evropě	9
1.1 Soupeření katolicismu a protestantství a s tím související válečné konflikty	9
1.2 Úloha Španělska a Anglie v tomto období	11
2 České stavovské povstání	14
2.1 Průběh českého stavovského povstání	14
2.2 Osobnosti českého stavovského povstání	19
3 Jakub I. a Fridrich Falcký	27
3.1 Jakub I.	27
3.2 Fridrich Falcký	33
4 Komunikace Jakuba I. a Fridricha Falckého v otázce českého království	44
5 Závěr	67
Seznamy použitých zdrojů	70
Obsah přiloženého CD	76

Seznam obrázků

1	Portrét Rudolfa II. Habsburského	15
2	Portrét Ferdinanda II. Štýrského	16
3	Portrét Matyáše Habsburského	17
4	Portrét Jakuba I. Stuarta	29
5	Portrét Fridricha Falckého	34
6	Portrét hraběte Gondomara	48
7	Dopis Jakuba I. hraběti Gondomarovi prostřednictvím vévody z Buckinghamu, 10. října 1618	49
8	Dopis Fridricha Falckého Jakubovi I., 1. února 1619	52
9	Dopis Jakuba I. Fridrichovi Falckému, duben 1619	54
10	Dopis Alžběty Falcké Siru Carletonovi, 31. srpna 1619	56
11	Dopis Sira Henryho Wottona vyslancům Westonovi a Conwayovi, září 1620	63
12	Dopis vévody z Buckinghamu hraběti Gondomarovi, 25. říjen 1620 . .	65

Úvod

Bakalářská práce s názvem „Fridrich Falcký versus Jakub I.“ obsahuje nejen srovnání těchto dvou panovníků, ale i vysvětlení jejich vztahů a celkové shrnutí problematiky 17. století, a to především v zemích Koruny české, se značným přihlédnutím k mezinárodní situaci v této době.

Cílem této práce je na základě korespondence nastínit vztah Fridricha Falckého a Jakuba I. v kontextu náboženské a politické situace v Evropě a především v kontextu českého stavovského povstání.

Toto téma jsem si vybrala právě z důvodu propojení problematiky českého stavovského povstání s Anglií té doby. Důvodem bylo i to, že kromě historie studuji i anglický jazyk, kde jedním z mých předmětů byla i historie Velké Británie, tudíž mi takovéto propojení přišlo logické a ideální.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části a to teoretickou, která je nutná k uvedení do problému a pochopení části druhé - praktické, která je založena právě na zmíněné korespondenci mezi těmito panovníky. Teoretická část se skládá ze tří kapitol. První kapitola uvádí do politické a náboženské situace v Evropě, přestože se hlavní část této práce týká vztahů Čech a Anglie. Druhá kapitola upřesňuje náboženskou problematiku 17. století v kontextu českého stavovského povstání a ukazuje některé významné osobnosti tohoto povstání. Obsahem poslední kapitoly teoretické části je seznámení s panovníky obou zemí, jejich výchovou, smýšlením a postoji, které se později projeví v jednání o české otázce. Praktická část této práce je obsažena ve čtvrté kapitole, kde jsou na základě korespondence analyzovány vztahy mezi Jakubem I. a Fridrichem Falckým.

1 Politická a náboženská situace v Evropě

1.1 Soupeření katolicismu a protestantství a s tím související válečné konflikty

České země z hlediska geografické polohy ležely na průsečíku evropských mocenských zájmů, to můžeme považovat za jeden z hlavních důvodů, proč se konflikt dotkl i jich samých. Na jihu se stále více formovalo a prosazovalo katolické mocenské centrum zejména v zemích, kde vládl Maxmilián Bavorský a Ferdinand Štýrský, kteří byli podporováni papežskou kurií a Španělskem. Jejich protiváhou byla protestantská knížata a říšská města Svaté říše římské.¹

V roce 1608 se kvůli násilné rekatolizaci svobodného říšského města Donauwörth objevila myšlenka na zřízení protestantského obranného spolku. Tato myšlenka vyústila v utvoření nového politického subjektu známého jako protestantská Unie. Tato Unie byla tvořena nesourodým společenstvím konfesijně rozdělených protestantů. Nejradikálnějšími byla kalvínsky orientovaná knížata. V čele Unie byl falcký kurfiřt a její sídlo bylo v Heidelbergu.²

Na rozdíl od vnitřně nesourodých a konfesijně rozdělených protestantů katolická strana podobnou dohodu nepotřebovala, přesto však v roce 1609 vznikla, jako protiváha Unie, katolická Liga v čele s Maxmiliánem Bavorským.³

Přestože se Evropa takto rozdělila, můžeme říci, že v rámci Evropy nebyla dělicí

¹VOREL, Petr. *Velké dějiny země Koruny české: sv. VII.* Vyd. 1. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-648-7, s. 413.

²Ibid., s. 414.

³Ibid., s. 414.

čára mezi oběma tábory nepřekročitelná. Obě strany totiž, přes proklamovanou víru, měly i jiné zájmy než právě víru, a to politickou moc. To se projevilo například ve spolupráci katolické Francie s protestanty. Protestantům šlo především o zastavení habsburské rozpínavosti, neboť jejich vláda v Evropě zahrnovala nejen Španělsko a střed Evropy, ale také část Itálie a Nizozemí.⁴

Odpor proti habsburskému Španělsku vyvrcholil v roce 1572 povstáním nizozemských provincií. Sedm z těchto provincií vytvořilo stavovský stát a vyhlásilo Utrechtskou unii.⁵ Španělsko jim vyhlásilo válku a do této války se nepřímo zapojily jak katolické země Evropy na straně Španělska, tak protestanti z celé Evropy. Válka skončila v roce 1609 uzavřením dvanáctiletého příměří, od počátku však bylo jasné, že boje opět vypuknou.⁶ Španělsko se díky tomuto aktu mohlo plně věnovat posílení programu rekatolizace.⁷

Snahy katolické církve o navrácení ztracených pozic vyvolaly mezi protestanty pocit ohrožení. I přes tuto skutečnost se však protestanti necítili tak ohroženi, aby mezi nimi došlo k jednotě. Jednotlivé církve spolu buď nekomunikovaly nebo se přímo nenáviděly. To se projevilo i v tom, že například luteránské Sasko nevstoupilo do Protestantské unie, kterou vedla kalvínská Falc.⁸

K zostření situace v Evropě, a také ke zvýšení napětí mezi katolíky a protestanty, přispěla i dohoda mezi rakouskými a španělskými Habsburky. Myšlenkou této dohody, která byla pojmenována po španělském velvyslanci jako Oñatova, bylo to, že se španělská větev Habsburků vzdá nároků na vládu ve střední Evropě a také to, že španělská strana souhlasí s nástupnictvím Ferdinanda Štýrského po smrti Matyáše na císařský trůn. To byla pro protestanty špatná zpráva, neboť o Ferdinandovi bylo známo, že je hluboce věřícím katolíkem a bojovníkem proti protestantům.⁹

⁴BÍLEK, Jiří. *Bílá místa české historie*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2010. ISBN 978-80-242-2648-4, s. 15–16.

⁵ARTERA, Antonio Ubieto. *Dějiny Španělska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 978-807-1065-623, s. 275.

⁶BÍLEK, *Bílá místa české historie*, s. 16.

⁷ČERMÁK, Vladimír. *Operace Bílá Hora a černá totalita*. Vyd. 1. Praha: Mare-Czech, 2014. ISBN 978-80-86930-57-2, s. 55.

⁸BÍLEK, *Bílá místa české historie*, s. 17.

⁹Ibid., s. 24.

1.2 Úloha Španělska a Anglie v tomto období

Španělsko se stalo přední evropskou velmocí počátkem 16. století. Jeho hlavním soupeřem v tomto období byla Francie. Po několika vítězstvích nad Francií se Ferdinandu II. Aragonskému podařilo pomocí sňatkové diplomacie dostat na evropské výsluní. Mladší dceru Kateřinu provdal za syna anglického krále Jindřicha VIII. a starší pak provdal za Filipa I. Sličného, který byl synem Maxmiliána I. Habsburského. Z tohoto manželství vzešel Karel I., který později přijal titul španělského krále, dále po svém otci zdědil Burgundsko a Nizozemí. Po smrti císaře Maxmiliána I. mu také připadly rakouské dědičné země, které později předal svému bratru Ferdinandovi I. Jako Karel V. byl zvolen králem Svaté říše římské a v roce 1530 byl korunován jejím císařem. Na základě těchto aktů se stal nejmocnějším vládcem své doby.¹⁰

Je nutno říci, že jeho říše nebyla jen v Evropě, ale patřily k ní i zámořské državy. Zahraniční politika Španělska byla zaměřena nejen na dobývání Ameriky, ale také na pokračující boje na území Evropy. Zde šlo o pokračující konflikt s Francií, boj o Itálii a Burgundsko, kde vše probíhalo se střídavými úspěchy. Po abdikaci Karla V. v roce 1556 nastoupil na španělský trůn jeho syn Filip II. Politická i hospodářská situace ve Španělsku byla stabilní, problémem však bylo zabezpečení teritorií mimo Španělsko, kde pod vlivem politiky reformace docházelo k zdlouhavým a nákladným válkám. Vliv Španělska v českých zemích je možno vidět za vlády Rudolfa II., kdy se jednalo o přenechání trůnu jeho bratru Matyášovi.¹¹

Když zemřela anglická královna Marie I. Tudorovna, která se snažila o rekatolizaci Anglie, ztratilo Španělsko svého spojence. Na anglický trůn nastoupila Alžběta I. a Anglie se stala protestantskou velmocí Evropy. Díky svému postavení protestantské velmoci, ale i z ekonomických důvodů se poté začala vymezovat proti Španělsku a to jak přímo, tak i nepřímo. Nepřímo se tento fakt projevil v případě francouzských hugenotů po bartolomějské noci v roce 1572, dále při cestě Jindřicha Navarrského

¹⁰FORBELSKÝ, Josef. *Španěle, Říše a Čechy v 16. a 17. století: osudy generála Baltasara Marradase*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2006. ISBN 80-702-1812-6, s. 17–18.

¹¹Ibid., s. 24.

na francouzský trůn a později i při nizozemském povstání protestantů.¹² Přímým způsobem vymezením se proti Španělsku bylo napadání španělských lodí vracejících se z Ameriky a zabavování jejich nákladu. Tím fakticky došlo k válce mezi Anglií a Španělskem.¹³

Španělsko proto v roce 1588 vypravilo proti Anglii válečné loďstvo včetně invazivního vojska. Cílem nebylo nic jiného než dobýt Anglii, čímž by padlo i povstání v Nizozemí. Anglie věděla, že pokud chtějí zvítězit, je nutné, aby ke střetu došlo ještě na moři. Anglie nakonec vyhrála, španělské loďstvo bylo poraženo a jen malá část se vrátila do Španělska.¹⁴

Jak již bylo zmíněno, Anglií byl podporován i Jindřich Navarrský, jehož usednutí na francouzský trůn bylo pro Španělsko další ránou. Jindřich ovšem roku 1593 konvertoval ke katolicismu, ale to bylo spíše z politického než-li z náboženského přesvědčení. Kvůli tomuto faktu byl španělský král Filip II. nucen podepsat s Francií mír, stalo se tak roku 1598.¹⁵

Když v roce 1603 nastoupil na anglický trůn Jakub I., došlo ve vztazích mezi oběma zeměmi k určitému zklidnění. I když si Anglie stále držela postavení protestantské velmoci, snažil se Jakub udržovat se Španělskem dobré vztahy. Napomáhal tomu i jeho nesoulad s anglickým parlamentem a jeho představy o moci panovníka. Když došlo k českým událostem, snažil se odradit svého zetě Fridricha Falckého od jeho úmyslu převzít českou korunu. Neznamenal to, že by opustil svou víru, spíše se snažil udržet dobré vztahy se Španělskem z důvodů možného sňatku svého syna s dcerou španělského krále. K tomu nedošlo, neboť Španělé od jeho syna požadovali, aby přestoupil na katolickou víru a rok po sňatku zůstal ve Španělsku jako záruka splnění dohod. Když však došlo k eskalaci náboženského konfliktu mezi katolíky a protestanty, přidal se, byť váhavě, na stranu protestantů. Teprve jeho syn Karel I. Stuart, který nastoupil na anglický trůn po jeho smrti v roce 1625, se po pode-

¹²MORGAN, Kenneth O, KOVÁŘ, Martin a POLIŠENSKÝ, Josef. *Dějiny Británie*. 2., dopl. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-432-9, s. 244.

¹³FORBELSKÝ, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století*, s. 26–28, 37–40.

¹⁴MORGAN, KOVÁŘ a POLIŠENSKÝ, *Dějiny Británie*, s. 244.

¹⁵ARTERA, *Dějiny Španělska*, s. 275.

psání Haagské koalice v témže roce rozhodl přímo vstoupit do válečného konfliktu. Významným podnětem bylo i obsazení Falce habsburskými vojsky.¹⁶

Problémem aktivního zapojení do války byl však nedostatek financí. I když později protestantská vojska začala mít problémy, nebyl podíl Anglie na válce vzhledem k vnitřním problémům nijak významný. Lze říci, že válka se Španělskem se pro Anglii nevyvíjela dobře a neskončila úspěšně. I když Španělsko mohlo být s výsledkem války spokojeno, v konečném důsledku byla pro něho třicetiletá válka ústupem z pozice světové velmoci. Hlavní příčinou úpadku moci byla válka v Nizozemí a účast v třicetileté válce na straně rakouských Habsburků. Ekonomické problémy a neúspěchy na válečném poli také vyvolaly i problémy v samotném Španělsku, v roce 1640 došlo k povstání v Katalánii a Portugalsku. Portugalsko, které bylo součástí španělské říše, tak povstáním získalo samostatnost. Po uzavření vestfálského míru pak přišlo Španělsko již definitivně o Nizozemí a bylo nuceno uznat rovnoprávnost protestantů v německých zemích. Později došlo i k dalším porážkám a Španělsko definitivně ztratilo své velmocenské postavení.¹⁷

¹⁶FORBELSKÝ, *Španěle, Říše a Čechy v 16. a 17. století*, passim.

¹⁷Ibid., passim.

2 České stavovské povstání

2.1 Průběh českého stavovského povstání

V roce 1609 vyjednávali stavovští politikové s císařem Rudolfem II. o náboženských otázkách. Ten, když zjistil, že stavové mají vlastní armádu¹⁸, jejíž naverbování bylo úkolem Thurna¹⁹, byl ochoten přistoupit téměř na vše, co po něm stavové žádali.²⁰ Nejvýznamnějším úspěchem pak bylo vydání Rudolfova Majestátu, který potvrzoval náboženské svobody a to i pro poddané.²¹ Tento akt se uskutečnil 9. července 1609²² a tím došlo i k faktickému potvrzení České konfese, kterou Rudolfův otec Maxmilián II. slíbil pouze ústně na sněmu roku 1575.²³ Byl to nejtolerantnější zákon nejen v Čechách, ale i v Evropě²⁴ a lze říci, že to bylo vítězství nekatolické opozice nad rekatolizační politikou katolické strany.²⁵

Tím, že Rudolf Majestát vydal, si proti sobě poštvál papežskou kurií a španělské diplomaty. Ti začali uvažovat o tom, že by měli najít nového panovníka²⁶. Aby si Rudolf udržel trůn, povolal si na pomoc vojsko svého synovce arciknížete Leopolda

¹⁸PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce: několik stránek z dějin povstání feudálních stavů proti Habsburkům v letech 1618-1620*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1972, s. 70–71.

¹⁹ČECHURA, Jaroslav. *5.5.1609 - zlom v nejdelším sněmu českých dějin: generální zkouška stavovského povstání*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2009. ISBN 978-80-86515-91-5, s. 102.

²⁰PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 70–71.

²¹ČERMÁK, *Operace Bílá Hora a černá totalita*, s. 55.

²²PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 71.

²³ČECHURA, *5.5.1609 - zlom v nejdelším sněmu českých dějin*, s. 108,31.

²⁴PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 71.

²⁵JUST, Jiří. *9.7.1609 - Rudolfův Majestát: světla a stíny náboženské svobody*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2009. ISBN 978-80-86515-92-2, s. 100.

²⁶PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 71.

Pasovského. V lednu roku 1611 pak vtrhlo do Čech pasovské vojsko,²⁷ ale jejich pobyt přinesl do Čech jen útrapy a proti Rudolfovi se zvedla vlna nevole. Tomu nakonec nezbylo nic jiného, než pasovské vojsko odvolat. Na základě vzniklé situace byl Rudolf nucen abdikovat a Matyáš byl zvolen stavy českým králem, jímž se také 23. května 1611 stal.²⁸

Obrázek 1: Portrét Rudolfa II. Habsburského. Zdroj:²⁹

V lednu 1612 císař Rudolf na Pražském hradě zemřel a Matyášovi se otevřela cesta na trůn císařský. Po jeho volbě a korunovaci v červnu 1612 se pak Matyáš odstěhoval do Vídně.³⁰ Vzhledem k tomu, že Matyáš byl bezdětný, bylo nutné vyřešit otázku nástupnictví na český trůn. Matyáš proto svolal mimořádný sněm s žádostí o zvolení svého nástupce ještě za svého života. Matyášovým nástupcem se měl stát jeho synovec Ferdinand Štýrský. Touto volbou by byla pojištěna česká koruna pro habsburský rod. To se však stavovské opozici nelíbilo, a proto chtěla volbu oddalovat, neboť věděla, jaký Ferdinand je a jak se chová k opozici. Sněm v Čechách se

²⁷ČECHURA, Jaroslav. *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*. Vyd. 1. V Praze: Rybka Publishers, 2004. ISBN 80-861-8279-7, s. 20.

²⁸ČERMÁK, *Operace Bílá Hora a černá totalita*, s. 56.

²⁹AACHEN, Hans von. *Portrét Kaiser Rudolf II. (1552-1612)*. cca 1606/1608. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hans_von_Aachen_003.jpg.

³⁰PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 76,83.

konal 5. června 1617, cílem opozice bylo volbu odložit. Řeč, proč takto učinit, měl přednést Jáchym Ondřej Šlik. Ten se však zřejmě zalekl a dokonce se za samotného Ferdinanda přimlouval, důvodem mohl být jeho rozhovor s Ferdinandem. Také ostatní odpůrci volby Ferdinanda, možná ovlivnění Šlikovým vystoupením, se vzdali svých výhrad a za Ferdinanda se přimlouvali.³¹ Zmanipulovaní stavové byli nakonec dotlačeni k přijetí Ferdinanda za krále a pro jistotu proběhla ještě volba, aby se později nemohly objevit výmluvy, že přijetí za krále nebylo odpovídajícím postupem pro tento akt.³² Proti tomu, aby byl Ferdinand králem, se ozvali pouze Jindřich Matyáš Thurn, Colonna z Felsu a dva měšťané. Ferdinand II. Štýrský byl nakonec slavnostně korunován 29. června 1617 s příslibem respektování Majestátu. Stalo se tak ještě za života krále Matyáše s tím, že přestože byl Ferdinand korunován, na trůn měl nastoupit až po Matyášově smrti.³³

Obrázek 2: Portrét Ferdinanda II. Štýrského. Zdroj:³⁴

³¹KUČERA, Jan Pavel. *8.11.1620 Bílá hora: o potracení starobylé slávy české*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-865-1524-9, s. 58,59.

³²ČERMÁK, *Operace Bílá Hora a černá totalita*, s. 127.

³³Ibid., s. 57,127.

³⁴SUSTERMANS, Justus. *Portrét Ferdinand II, Holy Roman Emperor (1578-1637)*. cca 1624. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Justus_Sustermans_015.jpg.

Roku 1617 Matyáš opět opustil Prahu, kde od roku 1615 znovu sídlil a jmenoval deset místodržících, kteří v zemi vládli.³⁵ V roce 1617 začaly vrcholit spory mezi protestanskou a katolickou částí společnosti. V tomto roce byl uzavřen luteránský kostel v Broumově, který si luteráni sami postavili, avšak bez svolení opata, který byl jejich vrchností. Matyáš rozhodl, že klíče musí být odevzdány opatovi, neboť není možné, aby poddaní stavěli kostely proti vůli své vrchnosti.³⁶ Podobné problémy měli protestanti v severočeském Hrobu. Zde nebyl nově postavený protestantský kostel uzavřen, ale zcela zbořen.³⁷

Obrázek 3: Portrét Matyáše Habsburského. Zdroj:³⁸

Vše vyvrcholilo v březnu roku 1618, kdy byl svolán protestanský sněm. Na tomto sněmu bylo dohodnuto, že bude zaslána stížnost Matyášovi kvůli porušování Majestátu. Ten ji však odmítl a zakázal svolávat další sněm. I přes zákaz dalšího sněmování se další sněm uskutečnil 21. května roku 1618. Před začátkem jednání přišli do Karolína dva poslové z české královské kanceláře a žádali, aby se všichni dostavili, kvůli císařskému listu z Vídně, který měl obsahovat důležitá nařízení. Sekretář Filip Fabricius jim poté přečetl slovo od slova císařův dopis. Císař se v něm

³⁵ČERMÁK, *Operace Bílá Hora a černá totalita*, s. 128.

³⁶PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 84.

³⁷CHALINE, Olivier. *Bílá hora*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2396-2, s. 62.

³⁸VALCKENBORCH, Lucas van. *Kaiser Matthias (1557-1619) als Erzherzog, mit Stab, Kniestück*. 1583. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_van_Valckenborch_003.jpg.

odvolával na březnové psaní a obsahem dopisu byly mimo jiné i výhrůžky trestem smrti za neuposlechnutí císařova zákazu sněmovat.³⁹

Stavové nevěřili, že je list pravý, domnívali se, že dopis nenapsal sám císař, ale byl napsán v Praze místodržícími a do Vídně pouze poslán k podpisu. Proto se druhý den 22. května 1618 rozhodli, že budou místodržící Martinic a Slavata dotázáni, zda císaři radili k napsání tohoto dopisu.⁴⁰

Ještě týž den, tedy 22. května k večeru, se na tajné schůzce sešlo v domě Albrechta Jana Smiřického několik radikálních předáků českých stavů.⁴¹ Cílem schůzky bylo dohodnout se, jak budou potrestáni místodržící jako rušitelé Majestátu. Ke zdůvodnění této akce posloužila písemná dohoda mezi stavy podobojí a katolíky, která byla uzavřena roku 1609. Na konci této dohody byl totiž dovětek, že kdo by toto porovnání chtěl rušit, tak bude z okna vyhozen. Tento trest byl vlastně trestem smrti.⁴²

Druhý den ráno, 23. května 1618, se skupina vedena Thurnem vypravila na Hrad, přičemž většina přítomných nevěděla, že je připravena změna programu. Původně se totiž mělo jednat o zjištění okolností spojených s císařským dopisem, hlavně o to, zda dopis nebyl koncipován místodržícími a císařem jen podepsán.⁴³

Thurn poté přečetl důvod, proč se stavové sešli v Karolinu. Mělo to být proto, aby slyšeli královu odpověď na žádost, kterou poslali do Vídně z předešlého březnového sněmu. Místo toho jim přišel dopis, který jim zakazuje další sněm. Dále se Thurn dotazoval na autora dopisu, neboť stavové se domnívali, že místodržitelé dopis sepsali a císař jen podepsal připravený text. Místodržící toto odmítli a obhajovali se tím, že stavové panovníkův list nepochopili a byl jim nabídnut dopis k dalšímu prozkoumání. Stavové tuto nabídku odmítli a Pavel z Říčan byl požádán o přečtení rozsudku nad místodržícími Martinicem a Slavatou, což také učinil.⁴⁴

První na řadu přišel Martinic, který byl vyhozen z okna v jeho plášti i s rapírem

³⁹PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 84–89.

⁴⁰Ibid., s. 87–89.

⁴¹ČERMÁK, *Operace Bílá Hora a černá totalita*, s. 129.

⁴²PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 92–93.

⁴³Ibid., s. 105.

⁴⁴Ibid., s. 110–113.

a tulichem, ale bez klobouku. Následně pak byli vyhozeni z okna Slavata a písař Fabricius.⁴⁵ Všichni tři byli vyhozeni zhruba z výšky sedmnácti metrů, ovšem nikdo z vyhozených se při pádu nezabil.⁴⁶ Martinic a Fabricius dopadli v pořádku a Slavata musel být odnesen. Protože nechtěl být vyhozen, tak se bránil a padal blízko zdi a hlavou se zřejmě uhodil o římsu. Po vyhození místodržících a jejich písaře za nimi stavové ještě vypálili několik ran z ručnic, ale místodržící se zvedli a utekli do Lobkovicova domu.⁴⁷

Jak je patrné, pražský převrat byl dílem úzké skupiny spiklenců uvnitř stavovské opozice. Defenestrace sice otevřela cestu ke stavovské vládě, ale nemohla rychle ukončit spojení s habsburským panovníkem. Už dopředu bylo připraveno zdůvodnění defenestrace a první Apologie vydaná česky a německy už 25. května 1618 zdůrazňovala, že převrat není namířen proti panovníkovi, ale proti jeho nehodným rádcům. Dále uváděla, že nejde o rebelii, nýbrž o ochranu Majestátu, tedy náboženské svobody. Stejně tak hovořila Apologie druhá z prosince téhož roku. Bylo zde zdůrazněno, že nejde o politické důvody, ač tomu tak vlastně bylo. O tom svědčí i další politické kroky v následujících dnech, prvním z nich bylo zvolení třicetičlenné vlády.⁴⁸

2.2 Osobnosti českého stavovského povstání

Žádné historické změny ve společnosti se nedějí sami od sebe. K zásadním změnám dochází jak vývojem společnosti samé, tak pod vlivem vnějších okolností. K tomu, aby tyto změny nebyly pouze nahodilé, je nutné, aby zde byli lidé, kteří jsou schopni změny iniciovat a řídit. Bez takových osobností by se nemohlo odehrát ani stavovské povstání v českých zemích. Přestože jsou v této kapitole uvedeni jen někteří účastníci

⁴⁵SLAVATA Z CHLUMU A KOŠUMBERKA, Vilém. *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Košumberka, ... od l. 1608 do 1619*. V Praze: I.L. Kober, 1866, s. 82–83.

⁴⁶PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 121–124.

⁴⁷SLAVATA Z CHLUMU A KOŠUMBERKA, *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Košumberka, ... od l. 1608 do 1619*, s. 83–86.

⁴⁸PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, passim.

pokusu o vymanění se z područí habsburské říše, jde o osoby významné. Tímto konkrétním výběrem ovšem není snižován význam ostatních osobností podílejících se na této historické etapě vývoje českých zemí.

Jáchym Ondřej Šlik se narodil 9. září 1569 v Ostrově. Pocházel z rodu Šliků, starobylé luteránské rodiny z Chebska. Svá studia započal na univerzitě v Jeně, kde také od roku 1591 zastával funkci prorektora.⁴⁹ V roce 1592 odešel do Drážďan, kde se stal vychovatelem princů saského kurfiřta Jana Jiřího.⁵⁰

Do české politiky vstoupil v poměrně vysokém věku. V počátcích své politické kariéry se postavil za zájmy luteránů, Českých bratří a dalších nekatolických vyznání. V roce 1609 byl součástí delegace u císaře Rudolfa a svým přístupem se zasloužil o vydání Rudolfova Majestátu. Byl uznávaným řečníkem v německém jazyce.⁵¹ Na straně druhé se ale nezapsal dobře při jednání o trůnu českého krále, když měl v roce 1617 přednést řeč proti volbě Ferdinanda Štýrského českým králem. Zřejmě pod tlakem se jeho negativní postoj změnil a nakonec, k překvapení všech, pro Ferdinanda hlasoval a přiměl většinu ze svých souvěrců, aby se vzdali svých výhrad a také hlasovali pro Ferdinanda.⁵²

Po bitvě na Bílé Hoře uprchl do severočeského Frýdlantu, kde byl však zajat vojáky saského kurfiřta Jana Jiřího a převezen do vězení v Drážďanech, odkud byl pak vydán do Prahy k hrdelnímu potrestání.⁵³

V posledních dnech svého života se Šlik snažil omluvit své jednání a zachránit si tak život a majetky. Žádal Karla z Lichtenštejna, který byl vrchním soudcem a také příbuzným jeho ženy, aby se přimluvil u císaře. Dopisy, které mu psal, byly velmi emotivní, můžeme říci, že jimi Šlik zašel až na pokraj vlastní důstojnosti. To, že se snažil svalit vinu na jiné, mu ale stejně nepomohlo a dne 21. června 1621 byl zbaven

⁴⁹POJAR, Miloš. *Jindřich Matyáš Thurn: muž činu*. Vyd. 1. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3560-8, s. 25.

⁵⁰ANDĚL, Rudolf. Jáchym Ondřej hrabě Šlik. *Osobnosti v dějinách regionu*. 2005, s. 11–28, s. 11–12.

⁵¹LUKÁŠEK, Josef Václav. *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*. V Praze: V. Horák a spol., 1913, s. 24,25,34,60–80.

⁵²PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 81.

⁵³ANDĚL, “Jáchym Ondřej hrabě Šlik”, s. 14.

života. Dostalo se mu jediné výsady a to takové, že byl popraven jako první.⁵⁴

Václav Budovec z Budova se narodil v Janovičkách na Čáslavsku, není ale známo, kdy to přesně bylo. Existují dvě data, a to 28. srpna 1551,⁵⁵ nebo o několik let dříve, roku 1547. Pocházel ze zemanského, nepřiliš bohatého rodu.⁵⁶ Jeho otec, Adam Budovec, patřil mezi odpůrce Ferdinanda I. a represím proti odpůrcům císaře se vyhnul pouze pro své zásluhy v boji proti Turkům. Sám Adam Budovec byl člověkem velmi vzdělaným, studoval na Wittemberské univerzitě, a proto mu nebylo cizí dát i svému synovi Václavovi to nejlepší vzdělání, jaké si mohl dovolit. Problémem však byla jeho finanční situace. Václav započal studia v Praze, která však musel pro nedostatek prostředků opustit, a proto rád přijal pozvání svého strýce na cestu do Itálie. Roku 1569 započalo jeho studium na univerzitě ve Wittenberku.⁵⁷

V průběhu dalších let pak Budovec navštívil německé země, Švýcarsko, Francii, Anglii, Nizozemí a Dánsko, kde studoval na protestantských univerzitách a kde strávil celkem dvanáct let. Během svého cestování po Evropě se nejen zdokonaloval v cizích jazycích, ale také navazoval kontakty, můžeme říci i přátelství, s protestantskými teology.⁵⁸ V listopadu roku 1577 navštívil s družinou císařského vyslance Jáchyma ze Sinzendorfu Cařihrad, kde pobyl tři roky a stal se vyslancovým hofmistrem, a tak již k mnohým cizím jazykům, které Václav Budovec ovládal, můžeme přidat i arabštinu a turečtinu.⁵⁹

V roce 1584 byl císařským dekretem povolán do služeb dvora a do veřejného života vstoupil jako císařský rada u apelačního soudu.⁶⁰

Václav Budovec byl velmi vlivným členem jednoty bratrské a jako takový ji statečně hájil proti rozmanitým útokům, jako byl například Mandát proti Bratřím z roku 1602, vydaným císařem Rudolfem II., který byl impulsem Budovcova zapojení se do politiky. V roce 1603, na naléhání přátel, kteří ho vyzvali, aby hájil jejich zájmy,

⁵⁴PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 28–35.

⁵⁵REJCHRTOVÁ, Noemi. *Václav Budovec z Budova*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1984, s. 9.

⁵⁶POJAR, *Jindřich Matyáš Thurn*, s. 25.

⁵⁷REJCHRTOVÁ, *Václav Budovec z Budova*, s. 9–13.

⁵⁸POJAR, *Jindřich Matyáš Thurn*, s. 25.

⁵⁹REJCHRTOVÁ, *Václav Budovec z Budova*, s. 15,19.

⁶⁰Ibid., s. 24–25.

zájmy protestantů a postavil se proti křivdě, která se jim děje, se stal mluvčím na sněmu v lednu 1603.⁶¹

Roku 1607 byl Václav Budovec povýšen do panského stavu.⁶² Patřil také mezi nejhorlivější bojovníky za přijetí Majestátu císaře Rudolfa II. a zejména jeho zásluhou byl roku 1609 Majestát vydán.⁶³ Václav Budovec patřil mezi přední účastníky stavovského povstání. Jeho přístup k řešení problémů byl spíše diplomatický, nepatřil mezi radikály, jakým byl například Thurn. Jeho umírněnější postoj se projevil i v případě pražské defenestrace, které se osobně zúčastnil, ale aktivně do ní nezasáhl.⁶⁴ Po defenestraci se stal Václav Budovec zemským direktorem. Na generálním sněmu, v červenci 1619, kdy se jednalo o novém českém králi, se zasloužil o to, aby byl zvolen českým králem Fridrich Falcký. Pár dní po korunovaci Fridricha Falckého se Václav Budovec stal prezidentem nad apelacemi, což bylo finančně výhodné místo.⁶⁵

Po porážce stavovského povstání nemohl, vzhledem ke svým aktivitám v průběhu povstání, počítat s beztrestností. Již v době před stavovským povstáním byl několikrát jeho dům terčem útoku císařských, což nakonec vyvrcholilo po porážce stavů jeho vydrancováním. Budovec se tomuto aktu pomsty bránit nemohl, neboť odvážel svou manželku, syna a celou rodinu do bezpečí za hranice. On sám se pak do zpusťšeného domu vrátil. Vydrancovaný dům se stal na krátkou dobu jeho domácím vězením, z něhož byl po zatčení odveden do vězení na Pražský hrad. Nesnažil se zmírnit svou vinu nebo snad svalit ji na někoho jiného.⁶⁶ Na základě svých aktivit v době stavovského povstání byl odsouzen k trestu smrti a 21. června 1621 byl na Staroměstském náměstí, spolu s dalšími, popraven. Na popravu šel jako druhý.⁶⁷

Kryštof Harant se narodil v roce 1564 v Klenové. Pocházel ze starobylého rytíř-

⁶¹REJCHRTOVÁ, *Václav Budovec z Budova*, s. 35–40.

⁶²Ibid., s. 31.

⁶³Ibid., s. 87.

⁶⁴PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 92.

⁶⁵REJCHRTOVÁ, *Václav Budovec z Budova*, s. 128,132–133,136.

⁶⁶Ibid., s. 140–144.

⁶⁷PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 14.

ského rodu.⁶⁸ Jeho otec zastával různé funkce v zemských úřadech a snažil se, byt nebyl bohatý, dát svému synovi nejlepší vzdělání. Z počátku byl v péči domácích učitelů, později pak chodil do školy v Plzni. Od svých dvanácti let byl vychováván v Innsbrucku jako páže na dvoře arciknížete Ferdinanda Tyrolského, kde se mu dostalo rozsáhlého vzdělání. Učil se latinsky, řecky, italsky a německy, prohluboval své znalosti zeměpisu a dějepisu. Také se věnoval hudbě a malířství. Neopomenul také oblast politiky, věnoval se i teologii a přírodním vědám. Díky cestě do Benátek, na které doprovázel Ferdinanda, našel zálibu v cestování.⁶⁹

Po smrti svého otce v roce 1584 se vrátil do vlasti, kde se věnoval správě rodinného majetku. V letech 1593–1597 se zúčastnil války proti Osmanské říši. Po návratu z války se vydal na cesty do Středomoří, Palestiny a Egypta. O své cestě napsal rozsáhlou knihu.⁷⁰ Jejím obsahem jsou různé povídky a podrobné popisy jednotlivých míst a zvyků.⁷¹

Na začátku roku 1599 se vrátil z cest, v té době se také seznámil s císařem Rudolfem II. a o rok později byl povolán k císařskému dvoru. Zde vykonával řadu vysokých státních funkcí a také byl císařem povýšen do panského stavu. Když císař Rudolf II. zemřel, pokračoval Kryštof ve službách císaře Matyáše jako komorník a rada, ale zanedlouho byl ze služby propuštěn. Celkem dvanáct let sloužil Kryštof Harant dvoru.⁷² Za dob panování Fridricha Falckého vykonával funkci prezidenta Komory Království českého.⁷³ V roce 1618 konvertoval od katolictví k protestantismu a vrátil se do Prahy, kde se aktivně zúčastnil stavovského povstání. Byl jmenován vojenským komisařem a později působil jako velitel dělostřelectva v Thurnově voj-

⁶⁸HARANT Z POLŽIC A BEDRUŽIC, Kryštof. *Cesta z Království českého do Benátek, odtud do země svaté, země judské a dále do Egypta, a potom na horu Oreb, Sinai a sv. Kateřiny v Pusté Arabii*. Praha: F. Řivnáč, 1854, passim.

⁶⁹KOŽÍK, František. *Kryštof Harant: historický medailón*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Východočeské nakladatelství, 1964, s. 31–33, 35–48.

⁷⁰Ibid., s. 51,54,60,67–70.

⁷¹HARANT Z POLŽIC A BEDRUŽIC, *Cesta z Království českého do Benátek, odtud do země svaté, země judské a dále do Egypta, a potom na horu Oreb, Sinai a sv. Kateřiny v Pusté Arabii*, s. IX.

⁷²KOŽÍK, *Kryštof Harant*, s. 125–138,183–185.

⁷³KOMENSKÝ, Jan Amos. *Dílo Jana Amose Komenského*. 1. vyd. Praha: Academia, 1989, s. 127.

sku. Jako velitel armády byl pověřen úkolem dobít Vídeň, to se mu však nepodařilo. Při tomto tažení jeho dělostřelectvo ostřelovalo i císařský palác, což mu nemohlo být po porážce stavovského povstání zapomenuto. Po porážce stavovského povstání odešel z Prahy zpět na svůj hrad Pecka, kde byl v roce 1621 zadržen Valdštejnovými vojáky a v Praze uvězněn. Následně byl odsouzen k trestu smrti a to za aktivní účast na stavovském povstání. Také jeho aktivní účast při obléhání Vídně také nemohla zůstat bez potrestání. Při popravě hlavních účastníků stavovského povstání pak přišel na řadu jako třetí.⁷⁴

Jindřich Matyáš Thurn se narodil 14. prosince 1567 v Innsbrucku v Tyrolsku, jako čtvrtý syn hraběnky Barbory Šlikové a Františka Thurna. Část svého dětství trávil Jindřich Matyáš u svého strýce Jana Ambrože Thurna v Kraňsku, který byl horlivým katolíkem. Ovšem Jindřich Matyáš byl vychováván v luteránské víře, se kterou se setkal u svého druhého strýce Acháce. V rodině i u příbuzných se mluvilo německy, uměl však i italsky a slovinsky, ale česky se Jindřich nikdy moc dobře nenaučil. Jindřich Matyáš nebyl vzděláván v prestižních akademiích nebo univerzitách jako někteří jeho přátelé, zřejmě kvůli jeho finanční situaci, proto navštěvoval v letech 1575–1578 českou bratrskou školu v Ivančicích. Velkou cestu na zkušenou absolvoval v osmnácti letech jako průvodce císařského vyslance přes balkánské země do Cařihradu. Měl tak možnost navštívit poutní místa ve Svaté zemi a Egypt. Po dvou letech se roku 1587 Jindřich Matyáš vrátil zpět do své vlasti, kde se potýkal s velkými dluhy. Tyto problémy měl až do roku 1591, než se oženil s rakouskou šlechtičnou Magdalenou.⁷⁵

Jindřich Matyáš si nijak zvlášť k českému prostředí vazby nevytvořil,⁷⁶ proto prodal svůj majetek a odstěhoval se do Rakous. V roce 1592 mu zemřela manželka a Jindřich Matyáš se rozhodl plně vstoupit do služeb Habsburků. V době bojů proti Turkům se úspěšně zapojil do císařské armády, kde získal hodnost plukovníka, a z armády odešel s titulem válečného rady. Po odchodu z armády si za peníze získané dědictvím a sňatkem zakoupil v severních Čechách panství Velíš a odstěhoval se

⁷⁴KOŽÍK, *Kryštof Harant*, s. 192–196, 211–217, 233–234.

⁷⁵POJAR, *Jindřich Matyáš Thurn*, s. 42–46.

⁷⁶PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 66.

do Čech natrvalo. Mimo jiné mu v roce 1611 císař Matyáš svěřil místo karlštejnského purkrabího,⁷⁷ což byl velmi výnosný úřad.⁷⁸

Přestože český jazyk nebyl jeho silnou stránkou, byl přijat mezi české stavy, kde velmi rychle získal vůdčí postavení. Když začal boj o vydání majestátu na náboženskou svobodu, opět byl jednou z jeho hlavních osobností a také se stal jedním z 24 defensorů. Osvědčil se také jako velitel českého stavovského vojska v boji proti vojskům pasovského biskupa Leopolda.⁷⁹ Když však došlo k jednání o český trůn pro Ferdinanda Štýrského, byl za svůj odmítavý postoj roku 1617 úřadu karlštejnského purkrabího zbaven.⁸⁰ Katolická strana se pak snažila Thurna zneškodnit a dokonce ho přemluvit, aby odešel z nekatolické opozice. Marně. Můžeme říci, že to mohla být poslední věc, která ho definitivně postavila mezi hlavní představitele českých stavů v boji proti Habsburkům.⁸¹

Hrabě Thurn se pak stal významnou osobností při přípravách na sjezd v březnu 1618, který měl být obranou proti vlně pronásledování nekatolíků a na kterém se mimo jiné dohodlo i svolání nového sjezdu nekatolických stavů, a to na květen roku 1618, dopis o žádost svolání dalšího sjezdu byl odeslán císaři, ten ho zamítl. Nicméně se stavové v Karolinu 21. května 1618 sešli a v čele této radikální skupiny stál opět Jindřich Matyáš, který také inicioval tajnou schůzku v domě Smiřických a nakonec i potrestání královských místodržících Martinice a Slavaty.^{82,83}

Po defenestraci byl Jindřich Matyáš jmenován velitelem stavovské armády. Po nešťastné bitvě na Bílé Hoře, kde císařská vojska s konečnou platností porazila vojska stavovská, opustil Thurn 9. listopadu 1620 s králem Fridrichem Prahu. Thurn se snažil o získání císařské milosti, ovšem bez úspěchu a v nepřítomnosti byl odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků. Zbytek života strávil hrabě Thurn v emigraci a to v Benátské republice, Dánsku, Prusku, Švédsku apod. V srpnu 1636 odjel do Estonska,

⁷⁷PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 80.

⁷⁸POJAR, *Jindřich Matyáš Thurn*, s. 47.

⁷⁹Ibid., s. 65–68.

⁸⁰PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 82–83.

⁸¹POJAR, *Jindřich Matyáš Thurn*, s. 80.

⁸²Ibid., s. 82–84.

⁸³PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 92–94.

kde strávil poslední roky svého života, 14. ledna 1640 onemocněl a pár dní na to zemřel ve věku 72 let.⁸⁴

⁸⁴POJAR, *Jindřich Matyáš Thurn*, s. 87–111,120–369,148.

3 Jakub I. a Fridrich Falcký

3.1 Jakub I.

Jakub I. Stuart se narodil 19. června 1566 v Edinburgu⁸⁵ jako jediný syn skotské královny Marie a Jindřicha Stuarta, též nazývaného jako lord Darnley. Jejich manželství však nebylo šťastné, existuje domněnka, že Marie byla tak okouzlena vzhledem lorda Darnleyho, že si až po svatbě všimla, že je hloupý a zlý. Možná proto našla zalíbení ve svém sekretáři, v mladém Italovi Davidu Rizziovi, se kterým trávila většinu svého času. Jakub nežil v klidném prostředí. Už jako nenarozeného ho potkala nepříjemná událost, když byl Ital David Rizzio ubodán Jindřichem přímo před zraky královny Marie, i tato událost mohla poznamenat panovníkův další vývoj.^{86,87,88} V roce 1567 byl zavražděn Jakubův otec. Stalo se tak v únoru roku 1567 v Edinburgu; podezření z vraždy padlo na Jakuba Hepburna, se kterým měla královna Marie poměr a kterého si také po necelých třech měsících od smrti Jindřicha Stuarta vzala za svého manžela. Sled těchto událostí pobouřil frakci protestantských lordů, kteří královnu Marii zajali a donutili, aby se vzdala trůnu ve prospěch svého syna, tehdy třinácti měsíčního.⁸⁹ Jakub se však ale až do svých dvanácti let na vládě nepodílel a byl pro

⁸⁵PATTERSON, W. *King James VI and I and the reunion of Christendom*. New York: Cambridge University Press, 1997. ISBN 0521418054, s. 4.

⁸⁶HOUSTON, S. *James I*. 2nd ed. New York: Longman, 1995. ISBN 05-822-0911-0, s. 1–2.

⁸⁷GLOVER, V. Effects of antenatal stress and anxiety: Implications for development and psychiatry. *The British Journal of Psychiatry*. Roč. vol. 180, č. issue 5, s. 389–391. Dostupný také z WWW: (<http://bjp.rcpsych.org/cgi/doi/10.1192/bjp.180.5.389>). ISSN 00071250., s. 389.

⁸⁸PEŠOVÁ, Ilona a ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1216-4, s. 45.

⁸⁹HOUSTON, *James I*, s. 1–2.

svou bezpečnost ukrývá na hradě Sterling.⁹⁰

Než dosáhl plnoletosti, potkal se s mnoha nepříjemnými zážitky. Pouze jeden z jeho čtyř vychovatelů zemřel přirozenou smrtí, byl svědkem, jak jeho dědeček hrabě z Lennoxu byl smrtelně raněn, když se nepřátelé pokusili unést Jakuba z hradu Sterling. Stal se nedobrovolným účastníkem těchto krvavých událostí, protože jeho nepřátelé doufali v jeho ovládnutí a tím i jeho ovlivňování. Lze konstatovat, že jeho mládí bylo velmi složité, nebyla okolo něho žádná milující rodina, která by mu pomohla se s těmito psychickými šoky vyrovnat.⁹¹

Svých cílů se později snažil dosáhnout raději podvodem a manipulací než čistou silou. Jeho osobní vzhled a také jeho způsoby nebyly atraktivní, měl ve zvyku se vztekat, slibovat, ale sliby neplnit. Také příliš mnoho mluvil. Na jedné straně byl pedantický, na straně druhé o sebe moc nedbal, chodil neupravený a oděv neměl nejčistší.⁹²

Výchovu mladého Jakuba zajišťovali různí opatrovníci a pěstouni, kterým se podařilo v Jakobovi vypěstovat kladný vztah k umění. Budoucí král studoval umění, vzdělával se čtením latinských a řeckých autorů, studoval teologii a také sám psal poezii. Mezi jeho opatrovníky patřil například dramatik a humanista George Buchanan, který tvrdil, že panovník odvozuje svou veškerou moc od lidu. Vzdělání, kterého se Jakobovi dostalo, ho postavilo na pozici jednoho z nejvzdělanějších mužů v Evropě.⁹³

Formálně byl Jakub korunován až ve věku třinácti let a v souladu s přesvědčením většiny skotské šlechty byl vychován v protestantském přesvědčení, mládí prožil mezi skotskými kalvinisty a byla v něm pěstována averze vůči katolictví. To mu však nebránilo, aby v roce 1584 neposlal dopis papeži, ve kterém naznačuje i možnost změny své víry v případě, že by mu to pomohlo při splnění jeho politických cílů.⁹⁴ Rád obdarovával své favority, což vytvořilo fámou o jeho homosexualitě. V roce 1618

⁹⁰JAMES I, TYSON, Donald a CARMICHAEL, James. *The demonology of King James I*. Woodbury, Minn.: Llewellyn, c2011. ISBN 0738723452, s. 1.

⁹¹HOUSTON, *James I*, s. 2.

⁹²JAMES I, TYSON a CARMICHAEL, *The demonology of King James I*, s. 1–2.

⁹³HOUSTON, *James I*, s. 2–3.

⁹⁴JAMES I, TYSON a CARMICHAEL, *The demonology of King James I*, s. 1,2.

byl nařčen s homosexuálního vztahu s mladým dvořanem. Za několik let se pak z tohoto dvořana stal vévoda z Buckinghamu, první vévoda nekrálovské krve za více než sto let.⁹⁵ Pro jeho vlastnosti a chování nebyl u lidu oblíben, můžeme říci, že lid jím pohrdal. Když pak po smrti Alžběty I. v roce 1603 nastoupil na anglický trůn, byl lidmi akceptován pouze proto, že v něm viděli jediné řešení, jak zabránit občanské válce.⁹⁶

Obrázek 4: Portrét Jakuba I. Stuarta. Zdroj:⁹⁷

Král Jakub I. byl osobou velmi složitou. Na jeho chování se podepsaly, jak je uvedeno výše, jeho zkušenosti z mládí. Také léta prožitá mezi skotskými kalvinisty ho nemohla neovlivnit stejně jako jeho opatrovníci a vychovatelé. Také složité náboženské vztahy mezi katolíky a protestanty formovaly jeho budoucí postoje. Díky kvalitní výchově psal také básně a v pozdějším věku napsal i několik politických traktátů, z nichž *Basilikon Doron* obsahuje praktické rady pro správu království a je určena jako soubor rad pro jeho syna Jindřicha.⁹⁸

⁹⁵MORGAN, KOVÁŘ a POLIŠENSKÝ, *Dějiny Británie*, s. 279.

⁹⁶JAMES I, TYSON a CARMICHAEL, *The demonology of King James I*, s. 2.

⁹⁷CRITZ THE ELDER, John De. *King James I of England*. první pol. 17. stol. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: (<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:JamesIEngland.jpg>).

⁹⁸POLIŠENSKÝ, Josef. *Anglie a Bílá hora: the Bohemian war and British policy 1618-1620*. Praha: Univerzita Karlova, 1949, s. 24.

Jakub se králem Skotska stal již ve věku jednoho roku, když se jeho matka vzdala trůnu pod nátlakem protestantských lordů, ovšem korunován králem byl až ve věku 13 let a skutečnou vládu ve Skotsku převzal až v roce 1583.⁹⁹ Už v této době, kdy byl jenom skotským králem, si vytvořil názor, že králové jsou vždy dobří a moudří, zatímco poddaní slabí a nevědomí. Věřil v božské právo králů a v to, že monarchie je ustanovena Bohem a králové jsou zodpovědni jen jemu a každý odpor proti králi je hříchem. Touto svou doktrínou se řídil i v roce 1619, kdy se jeho zeť Fridrich Falcký stal českým králem.¹⁰⁰

V roce 1589 se Jakub I. oženil s Annou, druhou dcerou švédského krále Fridricha II. Katolická odnož v Anglii a Skotsku v tomto spojení viděla vzdalující se naději na obnovu papežství. Jakub totiž až do tohoto sňatku udržoval srdečný vztah s Vatikánem i s královskou rodinou ve Španělsku. Volba nevěsty však nenechala nikoho na pochybách o jeho náboženském citění.¹⁰¹ V roce 1603 se Jakub stal králem anglickým na základě svých dědických nároků, což jeho víru v panovníkovu všemocnost ještě posílilo. Jeho přesvědčení, že poddaní musejí ctít a poslouchat svého krále bylo vidět i v situaci, kdy sice sympatizoval s Holanďany, ale na druhé straně je měl za povstalce proti svému králi.¹⁰²

I přes to, že předání moci proběhlo díky dobré předchozí přípravě relativně klidně, musel nový král čelit několika pokusům o spiknutí a řadě intrik. V roce 1605 se měl stát obětí atentátu, který připravovali přívrženci římské církve a který je znám jako spiknutí střelného prachu.¹⁰³ Cílem Jakuba bylo vytvoření personální unie Skotska a Anglie, což se však v obou zemích nesetkalo s porozuměním.¹⁰⁴ Na základě nesouhlasu parlamentu s personální unií a také finančními problémy království a neochotou parlamentu pomoci došlo v červenci 1604 k rozpuštění jednání parlamentu, což vážně narušilo vztahy mezi králem a parlamentem. To vše vyvrcholilo v prosinci 1610, kdy král parlament rozpustil. Jakub poté vládl bez parlamentu až do roku

⁹⁹HOUSTON, *James I*, s. 6.

¹⁰⁰POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 24–25.

¹⁰¹JAMES I, TYSON a CARMICHAEL, *The demonology of King James I*, s. 2–3.

¹⁰²POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 25.

¹⁰³ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 75.

¹⁰⁴MORGAN, KOVÁŘ a POLIŠENSKÝ, *Dějiny Británie*, s. 279.

1621.¹⁰⁵

Přestože při formování domácí politiky nebyl Jakub velmi úspěšný, o to úspěšnější byl v zahraniční politice. V roce 1604, kdy se mu podařilo ukončit anglicko-španělskou válku, uzavřel se Španělskem dohodu o přátelství.¹⁰⁶ Tento úspěch se mohl a také se zřejmě promítl i do budoucího českého problému. Po podepsání mírové smlouvy se Španělskem se Jakub snažil udržet mír ještě cestou sňatkové politiky, kdy si měl princ z Walesu vzít španělskou infantku. Vztahy s Francií byly zanedbávány ve prospěch vztahů s Madridem, zájem o střední Evropu, tedy i Čechy, byl minimální.¹⁰⁷

Situace, kdy zeť anglického krále zasáhl do habsburských zájmů, tedy i zájmů Španělska, byla pro Jakuba velmi nepříjemná a i to bylo zřejmě důvodem jeho postoje k českému problému. Jakub se snažil zvláštním listem ujišťovat španělského krále, že se vše děje proti jeho názoru. Při jednání se španělským vyslancem na jeho dvoře se vyjádřil, že Fridricha považuje za usurpátora a nechce mu nijak pomoci. Je zřejmé, že Jakub byl zásadně proti české volbě a stěží by s ní vyslovil souhlas. Teprve po týdnu začal Jakub o české záležitosti rokovat.¹⁰⁸

V době rokování tajné rady došlo k události, která věc posunula do jiné polohy. Do Anglie dorazila zpráva, že Fridrich českou korunu přijal. Zda byla zpráva pravdivá nebo ne, bylo otázkou. V každém případě ji Jakub velmi dobře využil a vyjádřil se ve smyslu, když se Fridrich sám rozhodl, sám ponese následky svého rozhodnutí. Dále Jakub údajně vyslovil to, že se chce zachovat spravedlivě, a proto přezkoumá legitimitu pražské volby. Zde mu šlo zřejmě o omluvení za svou nečinnost a o získání času.¹⁰⁹

Postoj krále Jakuba se však prakticky nezměnil. Stále měl pocit, že musí vystupovat jako mediátor a ochránce míru, přestože většina významných osob království, stejně tak i obyčejná veřejnost stála na straně krále Fridricha. Král Jakub stále

¹⁰⁵POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 22.

¹⁰⁶ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 76.

¹⁰⁷POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 35.

¹⁰⁸Ibid., s. 93–95.

¹⁰⁹Ibid., s. 95–99.

setrval na svém nejednoznačném až zamítavém stanovisku k Fridrichově volbě a snažil se věc neřešit tím, že požadoval stále nová a nová vysvětlení k legitimitě Fridrichovy volby českým králem a sesazení Ferdinanda. Vyčítal Fridrichovi, že mu zkažil všechny naděje na smírné řešení konfliktu a vše zakončil výzvou, že Fridrich musí být svolný s uzavřením příměří v Čechách, chce-li zachránit alespoň Falc.¹¹⁰

Stuartovská monarchie se v Evropě etablovala jako hlavní protestantská velmoc, která však neměla ekonomickou ani vojenskou sílu účinně zasáhnout do vývoje politických a náboženských poměrů na kontinentu. To se také odrazilo ve vývoji protihabsburského boje v českých zemích. Ekonomické problémy krále Jakuba I. nutily k nestandardním krokům, jakými bylo povyšování (prodávání) do šlechtického stavu.¹¹¹ Také zděděné dluhy a rozhazovačnost panovníka dobrým financím neprospívalo. Tento stav byl nepříznivý pro získání financí na podporu Jakubova zetě Fridricha Falckého. To byl další důvod, proč se Jakub I. v žádném případě nechtěl zaplést do války. Věřil sice, že Češi jsou v právu, ale nadále byl pro neutralitu. Dle jeho názoru nemohl ale v Čechách pomoci už proto, že jako dědičný monarcha nemohl souhlasit s postupem českých stavů, třebaže mohly být jejich svobody narušeny. Tajná rada navrhla k řešení problému Čech a Falce svolání parlamentu, což Jakub odmítl s tím, že státní záležitosti takového rázu přesahují chápání prostého lidu.¹¹²

Činil si nárok na titul „obránce víry“, aniž pro její ochranu něco učinil, a to bez ohledu na názory všech svých rádčů a také proti vůli většiny svého národa. Argumentem, který vyřadil Anglii z bojů, byla údajná hlavní povinnost panovníka pečovat o blaho svých poddaných. A protože mír je základním předpokladem k dosažení tohoto cíle, je nutné překonat náboženské rozpory i nenávisť k dědičnému nepříteli.¹¹³

Jak bylo již zmíněno, jeho postoj vycházel i z přesvědčení, že králové odvozují

¹¹⁰POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 147.

¹¹¹MILLER, Jaroslav. *Odložený zrod Leviatana: krize raně stuartovské monarchie (1603-1641)*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-720-3695-5, s. 45,60.

¹¹²POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 160–170.

¹¹³MILLER, *Odložený zrod Leviatana*, s. 107.

svou moc přímo od Boha a za to, jak se svěřené moci zhostili, jsou odpovědni pouze jemu. Na druhé straně věřil tomu, že vše, co král udělá, je možné přezkoumat soudem. To znamená, že královské výsady bylo možné prosazovat pouze a jedině v souladu se zákonem. Také řekl, že pokud král vládne špatně, může být sesazen nebo dokonce zabit.¹¹⁴

Jakub I. si také velmi zakládal na pověsti mírotvůrce a byl tedy odpůrcem rebelie či revoluce a to nejen ve vlastní zemi, ale i obecně. Jeho postoj mírotvůrce a smiřovatele se stal v katolické Evropě vděčným námětem satiry. Anglický král byl představován v satirické frašce jako král s prázdnými kapsami, obrácenými naruby, s mečem u boku, který vězí v zarezlé pochvě.¹¹⁵ Král Jakub nechtěl obětovat přátelství křesťanských knížat ve prospěch Unie a snahou jeho politiky bylo, aby se česká válka neproměnila ve válku náboženskou, jíž se nakonec stejně stala.¹¹⁶

Roku 1625 Jakub I. umírá a na jeho místo nastupuje jeho syn Karel I.¹¹⁷

3.2 Fridrich Falcký

Fridrich Falcký, narozen 26. srpna 1596 na loveckém zámečku Deinschwang u Neumarktu, pocházel z významného říšského knížecího rodu Wittelsbachů, s nímž byla spojena kurfiřtská hodnost, což mu přinášelo možnost podílet se na volbě císaře. Sídlním městem byl Heidelberg. Byl synem Fridricha IV. a Luisy Juliany Oranžské, dcery Viléma I. Oranžského, hraběte holandského. V roce 1610 Fridrich IV. zemřel, v té době bylo mladému Fridrichovi pouhých 14 let. Po smrti svého otce se Fridrich Falcký stal formálním falckým kurfiřtem. Samostatné vlády se však ujal až po získání plnoletosti. Než se tak stalo, vládla jeho matka Luisa Juliana. Fridrich patřil mezi významné osobnosti protestantského světa a Falc se stala průkopníkem bojovného kalvinismu.¹¹⁸

¹¹⁴HOUSTON, *James I*, s. 3.

¹¹⁵MILLER, *Odložený zrod Leviatana*, passim.

¹¹⁶POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 184.

¹¹⁷Ibid., s. 190.

¹¹⁸ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 40–41.

Jako kurfiřt falcký měl Fridrich největší prestiř v celé Svaté říši římské a to hned po samotném císaři. Fridrich byl také jeden ze dvou císařských vikářů, další byl kurfiřt Saský, který zajiřtoval kontrolu nad císařskými záležitostmi během doby bezvlády, v době smrti císaře a v době před zvolením nového císaře. I když byl velmi mlád pro tak vysokou pozici, nic mu to neubíralo na jeho autoritě. Když se později objevilo mnoho negativních hodnocení jeho osoby, můžeme říci, že se jednalo spíše o představu jeho odpůrců a nepřátel než o skutečné důkazy.¹¹⁹

Obrázek 5: Portrét Fridricha Falckého. Zdroj:¹²⁰

Během dospívání strávil Fridrich několik let v Sedanu na dvoře svého strýce, vévody z Bouillonu, kde se učil latinsky a zdokonaloval se ve francouzštině. Také jako urozený člověk byl vzděláván v jízdě na koni, šermu a tanci, aby mohl později uspět v životě u dvora. V průběhu pobytu u svého strýce byl jedním z jeho učitelů umírněný kalvinista Daniel Tilenus, kněz slavné univerzity v Sedanu, který výrazně ovlivnil jeho další život. V letech 1606–1608 studoval v Heidelbergu, poté se opět

¹¹⁹PURSELL, Brennan C. *The winter king: Frederick V of the Palatinate and the coming of the Thirty Years' War*. Aldershot: Ashgate, c2003. ISBN 07-546-3401-9, passim.

¹²⁰MIEREVELT, Michiel van. *[Portrét Fridricha Falckého]*. cca 1628-1632. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Friedrich_V._von_der_Pfalz.jpg).

vrátil do Sedanu, kde setrval až do smrti svého otce.^{121,122}

V roce 1612 se Fridrich se svým doprovodem vydal do Londýna, kde se měl Fridrich setkat s dcerou anglického krále Jakuba I. Alžbětou. Návštěva dopadla sňatkem Fridricha a Alžběty v únoru roku 1613, při této příležitosti vznikla i Shakespearova poslední hra s názvem „Bouře“. Zajímavostí je i to, že při této návštěvě Fridrich obdržel od Jakuba insignie podvazkového řádu, který se po bitvě na Bílé Hoře stal kořistí Maxmiliána Bavorského.¹²³

V červnu roku 1613 se Fridrich a Alžběta vrátili zpět na dvůr do Heilderberku.¹²⁴ Fridrichův dvůr byl centrem kultury, Fridrich zde přijímal umělce, alchymisty a intelektuály. Je zřejmé, že Fridrich měl rád učence a ti se na jeho dvoře těšili výsadnímu postavení. Dokonce i zámecká zahrada u jeho sídla byla považována za div světa. Heidelberg bylo samo o sobě známé město a to především kvůli protestantské univerzitě založené roku 1386, což ji činilo třetí nejstarší univerzitou ve Svaté říši římské.¹²⁵

Lze říci, že manželství to bylo šťastné, což je zřejmé z jejich korespondence v době, kdy od sebe byli z různých důvodů odloučení. Tuto skutečnost nepotvrzují jen dopisy, ale i také očití svědci a v neposlední řadě i třináct dětí, které spolu vychovali. Manželka zřejmě také ovlivňovala Fridrichova politická rozhodnutí, což nebylo vůbec ke škodě jejich lásce. Alžběta trvale lobbovala za zájmy Fridricha a později i jejich potomků v Anglii. Byla mu dobrou manželkou, snažila se podporovat jeho politické cíle, přitom však nepožadovala roli při jejich vytváření.¹²⁶

Fridrich Falcký byl oddaný kalvinista, pravidelně a také zaníceně navštěvoval kalvinistická kázání, neboť víra pro něho byla zásadním životním postojem a prostupovala jeho politickou i osobní korespondenci. Byl upřímný, ve víře stálý, ale byl schopen akceptovat i jiné protestantské církve. I proto neměl problém s protestantským smýšlením své manželky, a to přestože ve Falci anglikánská církev pro svou strukturu

¹²¹ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 42.

¹²²PURSELL, *The winter king*, passim.

¹²³ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 46.

¹²⁴Ibid., s. 46.

¹²⁵PURSELL, *The winter king*, passim.

¹²⁶Ibid., passim.

a některé římsko–katolické liturgie nebyla považována za pravou kalvinistickou. Byl také schopen oddělit své náboženství od politiky a jeho kalvinismus nebyl nikdy tak doktrinářský, aby nemohl uzavřít politickou nebo vojenskou alianci s katolíky nebo dokonce s muslimy.¹²⁷ Můžeme to dobře vidět na jednom z dopisů, který Fridrich napsal své ženě. Píše v něm, že zajel za Novokřtělci, kteří ho obdarovali, a kdyby byli blíže k Praze, navštěvoval by je častěji.¹²⁸

Fridrichovými nejvýznamnějšími poradci byli hlavně kalvinisté Ludvík Camerarius, Abraham Scultetus, který byl horlivým kalvinistickým kazatelem a často mluvil o míru mezi církvemi, dále pak Ditrich von Schonberg. Za nejvýznamnějšího se považuje Anhalt, říká se, že Anhalt byl mocnější než samotný Fridrich, ale byla to pravda jen částečně. Anhalt byl ve službách Falce už za vlády Fridrichova otce, ten ho ustanovil místodržícím Horní Falce, také byl pověřen vedením protestantské Unie do dob, než se Fridrich stal plnoletým.¹²⁹

Generální sněm českých stavů začal jednat 23. července 1619. Prvním bodem jednání generálního sněmu byla otázka další vlády Ferdinanda II. na českém trůně. I když nároky Ferdinanda na český trůn byly legitimní, většina účastníků byla přesvědčena, že je nutné je odmítnout a zvolit krále jiného.¹³⁰ Plány na odstranění Habsburků z českého trůnu byly mezi českými stavy od počátků českého povstání. Reálnějšími se staly po smrti Matyáše, neboť smíření s Ferdinandem by pro ně bylo bolestné a zřejmě vykoupené i osobními oběťmi a náboženskou rezignací. Rozhodnutí sesadit Ferdinanda se zrodilo v době, kdy na tom stavovské povstání nebylo zrovna nejlépe. Nedostávalo se peněz pro vojska, tím často docházelo k otevřeným vzpourám jak vojáků, tak i důstojníků.¹³¹

Teoreticky bylo sesazení vysvětlováno právem sesadit tyrana, který nerespektuje zásadní závazky vůči poddaným. Na straně druhé zde byl fakt, že Ferdinand byl řád-

¹²⁷PURSELL, *The winter king*, passim.

¹²⁸FRIEDRICH V. *Ze zimního království: dopisy Fridricha Falckého královně Alžbětě z let 1619–1620*. V Praze: B. Kočí, 1919, s. 14.

¹²⁹PURSELL, *The winter king*, passim.

¹³⁰SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel. *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1984, s. 357.

¹³¹Ibid., s. 359.

ně zvolen a korunován a o jeho odsuzování jako špatného vládce se hovořilo již dříve, než mohl na trůn vůbec usednout. Zjevná nekorektnost vyplývá i ze skutečnosti, že většina opozičních stavů Ferdinanda v roce 1617 volila.¹³²

Pozoruhodné na celé věci je fakt, že se čeští stavové zbavili Habsburků a vlastně pomohli do Čech dosadit opět německy mluvícího panovníka z větve Wittelsbachů, s čímž falckí politici kalkulovali. Také představy o integraci falckého a českého protestantství si Fridrich a jeho rádcové představovali z německého a kalvinistického hlediska, o čemž měli stavové jiné představy. Pozdější snahy o volbu nástupce Fridricha (čekance) na český trůn odporovaly základům stavovského práva konfederace. Jakmile na to pak stavové přistoupili, paradoxně se tím vzdávali jednoho ze základních práv, o které bojovali s Habsburky, čímž znevažovali celé povstání. Jak bude úspěšná volba dalšího z Wittelsbachů na český trůn přijata v Evropě, zejména pak Nizozemím, Anglií a protestantskou Unií, nebylo zřejmé.¹³³

Dne 19. srpna 1619 pak byl Ferdinand II. formálně sesazen z českého trůnu. O novém českém králi se jednalo už dříve a bylo zde více zájemců. O české koruně vážně uvažoval Karel Emanuel Savojský, hovořilo se o dánském králi Kristiánu IV. a také o sedmihradském knížeti Bethlenovi.¹³⁴

Nejvýznamnějšími kandidáty se pak stali falcký kurfiřt Fridrich V. a saský kurfiřt Jan Jiří. Vzhledem k postojům Jana Jiřího ve věci boje proti císaři byl nakonec vybrán Fridrich Falcký, který projevil vážný zájem o českou korunu, jež by pozvedla prestiž jeho rodiny, i za jeho podporu českého povstání skrze protestantskou Unii a její spojence. Zda volbu přijme, však bylo otázkou, neboť se ozývaly výhrady k jeho podpoře povstání jak z Anglie, tak protestantského tábora v Německu.¹³⁵

Volba Fridricha Falckého nebyla vůbec jednoduchá, šest hlasů skupiny okolo Linhartu Colony z Felsu bylo odevzdáno pro saského kurfiřta Jana Jiřího. Byla to předzvěst budoucích problémů, kdy se projevil postoj Jana Jiřího jako reprezentanta německých luteránů, zejména jeho odpor proti kalvinistům, jejímž reprezentantem

¹³²SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 359.

¹³³Ibid., s. 366.

¹³⁴PURSELL, *The winter king*, passim.

¹³⁵SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 360.

byl vítěz volby kalvinista Fridrich Falcký. To se nakonec projevilo v chování saského kurfiřta, který na základě císařských slibů nastoupil cestu spolupráce s odpůrci nově zvoleného českého krále.¹³⁶

Nakonec 26. srpna 1619 čeští stavové s váháním zvolili českým králem Fridricha Falckého. Hlasování se zúčastnilo 42 pánů, 111 rytířů a 36 královských měst s výjimkou Českých Budějovic a Plzně.¹³⁷ Fridrich byl zvolen také kvůli svým stykům, při jeho volbě zřejmě sehrálo hlavní úlohu to, že byl zetěm anglického krále Jakuba I. Paradoxem bylo to, že o dva dny později se uskutečnila volba císaře, ve které byl Ferdinand II. zvolen, a to i hlasem falckého kurfiřta Fridricha.¹³⁸

Zde je nutné podotknout, že se Fridrich Falcký nestal českým králem jako oběť politiků té doby, ani ctižádosti své anglické manželky. Byl vychován ve víře, že jeho rod vytlačí Habsburky a to, že byl zvolen, se mu jevilo jako porážka jeho habsburského protivníka.¹³⁹ Někteří historikové tvrdí, že ho Alžběta přinutila, aby českou korunu přijal, což mělo za důsledek konec jeho politické kariéry. Dva památné, ovšem nepravdivé vtipy jsou obvykle vydávány za pravdivé a údajně měly být Alžbětou řečeny. Prvním byla věta, ve které řekla, že by radši jedla kyselé zelí s králem než pečínku s kurfiřtem. Další údajný výrok měl být o tom, že když už měl tolik drzosti vzít si dceru krále, má snad i kuráž na to, aby přijal korunu. Oba výroky jsou jen dílem Fridrichových nepřátel a nejsou pravdivé.¹⁴⁰

Ještě 19. srpna Fridrich váhal, zda by měl českou korunu přijmout, neboť musel brát v potaz názory protestantské Unie a také svého tchána anglického krále Jakuba I. Fridrich Falcký poté, co se o volbě dozvěděl, se rozhodl, že rozhodný krok podnikne, když s ním projeví souhlas jeho tchán. Byl také odeslán dopis Jakubovi s žádostí o vyjednání diplomatické podpory českého krále v Benátkách a případně i ve Francii a Španělsku, což však Jakub velmi nevlídně odmítl, neboť jeho stanovisko k volbě bylo negativní. Jakub se vyjádřil v tom smyslu, že on je touto Fridrichovou volbou

¹³⁶POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1970, s. 112–113.

¹³⁷SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 360.

¹³⁸POLIŠENSKÝ, *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*, s. 112.

¹³⁹POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1960, s. 101.

¹⁴⁰PURSELL, *The winter king*, passim.

nejvíce postižen a že nemůže být pochyb, že tím dojde k náboženské válce. Alžběta Falcká české volbě přála. V září 1619 bylo české poselstvo přijato Jakubem I., který si vyžádal odklad rozhodnutí, byť věděl, jak je pro Fridricha důležité. Na dvoře Fridricha panoval v té době velký optimismus, nechyběly zde názory, že Fridrichovo přijetí české koruny válku spíše zažehná, než přivolá. Fridrichův postoj ke vzdání se české koruny byl negativní ne proto, že by na koruně osobně lpěl, ale protože by zradil české stavy, které ho zvolily. Ostatní císařští kurfiřti vypracovali dlouhou námitku ohledně Fridrichova rozhodnutí přijmout českou korunu. Podle nich bude mít přijetí české koruny za následek krveprolití, po kterém zbyde jen ruina po Svaté říši římské. Papež Pavel V. k přijetí české koruny Fridrichem řekl, že Fridrich vstoupil do špinavého labyrintu, ve kterém se setká s vlastní zkázou.¹⁴¹ Avšak přes řadu signálů o nesouhlasu s přijetím české koruny se nakonec Fridrich Falcký rozhodl českou korunu přijmout a 28. září poslal do Prahy Acháce z Donína s pozitivní odpovědí a vydal se na cestu do Čech.¹⁴²

Nový král sice získal příslib protestantské Unie, že bude hájit jeho Falc, na druhé straně však nedokázal získat vojenskou pomoc pro boj v Čechách. Po volbě Fridricha českým králem to vypadalo pro Habsburky dost neutěšeně, věrny jim zůstaly pouze malé alpské země.¹⁴³

Do Čech přijel Fridrich Falcký 1. listopadu 1619 a byl slavnostně přivítán před Prahou, paradoxně u letohrádku Hvězda na Bílé Hoře. Cestu Fridricha do Prahy lze bez nadsázky označit jako triumfální. Během cesty byl král nadšeně vítán, byla pro něho uspořádána řada, dnes můžeme říci, doprovodných akcí. To, že existovaly značné náboženské, společenské a politické rozdíly mezi kalvinisty a českým reformačním prostředím, se zřetelně projevilo po příjezdu krále do Prahy. Rozpaky vzbuzovala královská rodina svým chováním a také členové jeho doprovodu nepřispívali ke sblížení falckého a českého prostředí.¹⁴⁴

Ovšem Ferdinand si nenechal nic líbit a vyhlásil českou volbu za neplatnou a začal

¹⁴¹PURSELL, *The winter king*, passim.

¹⁴²SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 361.

¹⁴³POLIŠENSKÝ, *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*, s. 114.

¹⁴⁴PURSELL, *The winter king*, passim.

připravovat letní vojenskou kampaň proti Čechům a Falci. Dokonce i anglický král Fridrichovi na jeho dopis vůbec neodpověděl a ujišťoval Španělsko, že s jeho svolením nemá nic společného, a to přes opačné stanovisko jeho královské rady.¹⁴⁵

Než byl Fridrich korunován, musel složit přísahu na články konfederace stavů a tím potvrdit skutečnost, že český stát měl být stavovskou šlechtickou monarchií, kde je král spíše titulární hlavou než faktickým panovníkem. Teprve poté byl ve Svatovítské katedrále korunován. Čeští stavové počítali, že získají vydatnou mezinárodní pomoc jak z Anglie, tak od ostatních protestantských panovníků, stejně jako i odpůrců Habsburků, především pak Francie a Sedmihradska.¹⁴⁶ Korunovační obřady započaly 4. listopadu 1619 a v tento den byl Fridrich korunován v Chrámu sv. Víta českým králem. Vše probíhalo dle starých zvyklostí, změnilo se pouze církevní obřady z katolických na protestantské. Královna byla korunována 7. listopadu 1619 ve stejném chrámu, ovšem její korunovace nebyla tak honosná.¹⁴⁷

Po korunovaci začalo panování krále cestováním po Evropě a také navštěvováním jednotlivých zemí české koruny. Tato cesta patřila v českých zemích k panovníkovým zvyklostem, kdy přijímal hold a v tomto případě zde byla ještě potřeba získání peněz pro financování války a k tomu se tato cesta velmi hodila.¹⁴⁸

Po celou dobu panování Fridricha provází problém s financemi, které nakonec byly možná hlavním důvodem jeho porážky. Královský majetek byl v rozkladu, vláda nestíhala řešit problémy a hlavním problémem pak byla válka s Habsburky, vedená na dluh.¹⁴⁹

Počátek roku 1620 nezačal pro českého krále Fridricha dobře. V době, kdy se na stranu Fridricha nepostavila ani jedna evropská velmoc, stála proti němu mohutná mocenská katolická koalice. Zajímavá je i skutečnost, že se k jeho protivníkům přidal i luterán, saský kurfiřt Jan Jiří. Projevily se zde zřejmě i protiklady mezi luteránskými a kalvinistickými názory na stát a společnost. Saského kurfiřta zřejmě

¹⁴⁵SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 361.

¹⁴⁶RYCHLÍK, Jan a PENČEV, Vladimír. *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-387-0, s. 198–202.

¹⁴⁷ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 103–107.

¹⁴⁸Ibid., s. 110.

¹⁴⁹SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 362.

vedly k tomuto kroku i zjištěné důvody, měla mu být zastavena Lužice a měl dostat Anthalsko.¹⁵⁰

V březnu 1620 začalo ve Vladislavském sále zasedání generálního sněmu, prvního za Fridrichova panování. Král se sněmu zúčastnil. Sněm jednal o konfederaci s uherskými a nizozemskými stavy, poselství tureckému sultánovi a dalších otázkách týkajících se otázek zabezpečení království. V této době také začal císař Ferdinand rozsáhlou diplomatickou ofenzivou proti Fridrichovi. Nato Fridrich odpověděl, že císař nemá v Čechách žádné pravomoci.¹⁵¹

Pro účely této práce se budeme zabývat pouze koncem české války a působením Fridricha Falckého v tomto období. Dne 25. září 1620 byly vydány instrukce o úkolech a pravomocích válečné rady a Fridrich se rozhodl, že vyrazí k vojsku. Pohyboval se po vojenských leženích, snažil se o zvýšení sebevědomí, ale zda se mu to podařilo, je otázkou. V té době se katolická vojska stále více blížila k Praze, kam se také stahovala česká vojska společně se svými spojenci.¹⁵²

Bitva, která se odehrála 8. listopadu 1620, nebyla ani tak bitvou jako spíše větší šarvátkou.¹⁵³ Na bitevním poli to nevypadalo pro císařské dobře. Bohužel v průběhu bojů se situace obrátila v neprospěch českého vojska, a když došlo ke zhroucení celého českého levého křídla, díky útěku spojeneckých Uhrů, vypadalo to na prohranou bitvu. Po krátkém boji se špatně placená vojska českých stavů dala na nekoordinovaný útěk směrem k Praze.¹⁵⁴

Král Fridrich Falcký byl do prvních listopadových dnů u armády, ale poté se odebral na radu Anhalta do Prahy a v den bitvy zrovna přijímal anglické vyslance Westona a Conwaye, kteří k němu byli vysláni Jakubem. Přestože mu Anhalt dal předem vědět, že se schyluje k bitvě a že by měl dorazit na bojiště k vojsku, zůstal na hradě. Po obědě se chtěl vydat k armádě, aniž zřejmě věděl, jaká je situace. Po cestě však narazil na prchající vojska, bylo tedy již po bitvě.¹⁵⁵

¹⁵⁰POLIŠENSKÝ, *Třicetiletá válka a český národ*, s. 106–107.

¹⁵¹ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 119,121.

¹⁵²Ibid., s. 259–273.

¹⁵³RYCHLÍK a PENČEV, *Od minulosti k dnešku*, s. 205–210.

¹⁵⁴ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 301.

¹⁵⁵Ibid., s. 299–300.

Král Fridrich narychlo opustil Pražský hrad a odebral se na Staré Město. O jeho spěchu svědčilo i to, že na místě málem zanechal i svého syna, o množství různých zavazadel ani nemluvě. Druhý den pak odjel s rodinou z Prahy do Kladska a později do Slezska, odkud měl v úmyslu pokračovat v boji. Nejvyšší velitelé stavovského vojska rychle podlehl panice, opustili svá vojska a spěchali za Fridrichem. Nikdo se nestaral o organizaci spořádaného ústupu, nikdo se nepokusil organizovat obranu na hradbách Prahy. Kdyby císařská vojska pokračovala na Prahu, mohla zajmout i krále s jeho rodinou. Takový rozvrat nastal po bitvě na Bílé Hoře.¹⁵⁶

Sotva král opustil Prahu, Praha kapitulovala. Kapitulovala bez boje a bez podmínek, neboť vítězové neměli chuť s poraženými vyjednávat nebo je smiřovat s císařem. Praha byla vydána vítězným vojskům, kterým se naskytla nevídaná možnost přijít ke kořisti, o jaké neměli ani zdání. Král opustil Prahu ve velkém zmatku a spěchu. Zůstalo zde velké množství cenností i dokumentů, které byly vítězům ku prospěchu.^{157,158}

V lednu 1621 byl Fridrich do císařské klatby skutečně uvržen a tím začala krize, což je vidět v tom, že musel obhajovat své pozemky proti svým nepřátelům a musel se vypořádat s odlivem svých spojenců. Fridrich byl dán do klatby za ničení císařského míru a za činy proti majestátu a za povstání proti císařství, protože akceptoval český trůn, který mu byl ilegálně nabídnut, čímž se stal hlavou povstání, a protože Fridrichovy činy byly dobře známé, byl odsouzen ihned, klasický proces nebyl dodržen. Fridrich považoval tento proces za další přestupek císaře proti ústavě. Jeho osoba byla v ohrožení. Nikdo mu nesměl pomoci a kdokoliv mohl zaútočit na jeho osobu nebo na jeho majetek, a to beztrestně.¹⁵⁹

Fridrich i s rodinou nakonec s několika zastávkami skončil v Nizozemí, kde stejně jako ve Falci převládal kalvinismus. V Haagu se mu dostalo, díky příbuzenským vztahům, náležitého přivítání i financí potřebných k životu. Bohužel však ztratil

¹⁵⁶SKÁLA ZE ZHOŘE, *Historie česká*, s. 376.

¹⁵⁷Ibid., s. 376.

¹⁵⁸ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 324.

¹⁵⁹PURSELL, *The winter king*, passim.

Falc a roku 1623 mu Ferdinand II. odebral jeho kurfiřtskou hodnost.¹⁶⁰

Dne 29. listopadu 1632 Fridrich Falcký zemřel v Mohuči ve věku 36 let. Kde je pochován, není známo. V době jeho úmrtí už několik let běžela třicetiletá válka, do které se zapojila celá Evropa.

Z výše uvedeného je zřejmé, že Fridrich byl člověkem velmi vzdělaným, osobou s velkou autoritou, člověkem silně věřícím, který věřil ve své poslání dané mu jak jeho postavením, tak i výchovou. To, že byl jeho osud tragický, nebylo jeho vinou, ale dobou, ve které žil a změnami, které v Evropě v jeho době probíhaly.¹⁶¹

¹⁶⁰ČECHURA, *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*, s. 336–351.

¹⁶¹PURSELL, *The winter king*, passim.

4 Komunikace Jakuba I. a Fridricha Falckého v otázce českého království

Ještě v roce 1613 se Jakub I. chlubil španělskému vyslanci, že se jeho zeť brzy stane českým králem.¹⁶² Ovšem, jak se tato situace vyvinula a jaký byl nakonec postoj anglického krále, je překvapující. Tato kapitola se zabývá se vztahy mezi Jakubem I., Fridrichem Falckým a jejich vyslanci na základě korespondence. V korespondenci se také objevuje vliv dalších vyslanců a to především španělských. Tato kapitola se především opírá o studii Dr. Josefa Polišínského¹⁶³ a publikaci S. R. Gardinera.¹⁶⁴ Vybrané originální dopisy jsou součástí této práce. První zprávy o české válce se do Anglie dostaly 16. června 1618, kdy čeští stavové informovali anglického krále o tom, co se v Čechách stalo. Stěžují si, že za vše mohou jezuité, kteří jim brání v užívání jejich práv a privilegií, které dostali od císaře Rudolfa II. Vyhození z oken bylo jediným způsobem, jak je potrestat. Dále psali, že doufají, že se za ně Jakub postaví jako obránce pravé víry a počítají s jeho přízní.^{165,166}

Mimo zprávy, které poslali čeští stavové, se do Anglie dostaly zprávy od anglických vyslanců a agentů v zahraničí, kteří psali anglickému králi o tom, jak bylo české povstání přijato v jiných zemích. Dne 4. července 1618 píše britský agent William Beecher, který byl v té době v Paříži, státnímu sekretáři Siru Thomasu Lakeovi. Bee-

¹⁶²FRIEDRICH V., *Ze zimního království*, s. 3.

¹⁶³POLIŠIENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*.

¹⁶⁴GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*. 1865. Camden Society. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=IyxTAAAAcAAJ>).

¹⁶⁵Ibid., s. 1–3.

¹⁶⁶POLIŠIENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 56.

cher odhadoval, že se z Paříže žádná pomoc pro Čechy poskytovat nebude. V dalším dopise Beecher informoval o dopise, který císař poslal francouzskému králi Ludvíku XIII. Šlo o dopis z 1. června a císař v něm žádal Ludvíka XIII., aby nepodporoval Čechy, ale podpořil jeho samotného. Také Španělsko mělo ke vzniklé situaci co říci. Dopisem z 5. července 1618 dal britský agent Francis Cottington vědět sekretáři Lakeovi, že zprávy z Čech vzbudily na dvoře zmatek a že se Španělsko nechce dostat do války, která by stála značné množství peněz.¹⁶⁷

Na české události také reagoval v polovině července roku 1618 falcký dvůr. Stalo se tak, když Fridrich Falcký odpovídal na dopis, který mu dříve poslal jeho tchán Jakub a ve kterém byl požádán o peněžní výpomoc. Jakub peníze potřeboval na plánovaný španělský sňatek. Fridrich mu odpověděl, že vzhledem k událostem v Čechách, to nepůjde. Psal o tom, že španělský král zasáhne do bojů a dojde k válce a Češi budou prosit Unii o pomoc, tudíž on bude potřebovat všechny své finance k tomuto účelu. Také přidal dovětek o využití Jakubovy nabídky pomoci, takzvané otcovské asistence.¹⁶⁸

Aby tato odpověď Fridrichova nevyzněla neuctivě vůči králi Jakubovi, napsal britský agent v Heidelbergu Sir Albert Morton doprovodný dopis s datem 16. července 1618. V tomto dopise se Morton snažil zmírnit Fridrichova slova a obhájit jeho chování a také mu slíbil Fridrichovu pomoc, až se situace uklidní.¹⁶⁹

Jako hlava Unie byl Fridrich vnímán jako ochránce a spojenec Čechů. Možná díky příbuzenskému vztahu s králem Velké Británie přišla Fridrichovi podpora z Turína. Důkazem je jednání vévody savojského Karla Emanuela. Dne 23. července 1618 psal britský rezident v Turíně Isaac Wake o tom, že vévoda savojský dává Fridrichovi k dispozici dva tisíce mužů pod vedením Arnošta z Mansfeldu, které bude platit až do srpna a budou sloužit kdekoliv, kde je výsost Jakub zaměstná, aby tam bránili

¹⁶⁷POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 58.

¹⁶⁸Ibid., s. 59.

¹⁶⁹ODLOŽILÍK, O. *Cesty z Čech a Moravy do Velké Británie v letech 1563-1620*. 1935. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=fxxnHQAACAAJ>), s. 78.

veřejnou svobodu.^{170,171}

V tomto období se objevují náznaky španělského vlivu a to především v tom, že se ve Španělsku začíná mluvit o králi Jakubovi jako zprostředkovateli v tomto sporu. Podle Francise Cottingtona to takto chtěl španělský král Filip III., Cottington o tom napsal státnímu sekretáři Lakeovi a vyslanci Digbymu v dopise z 19. srpna 1618. Později Cottington napsal, že Filip III. děkuje Jakubovi za jeho ochotu při zprostředkování^{172,173,174}

Fridrich Falcký jako hlava protestantské Unie počítal s Jakubovou pomocí a 20. září 1618 mu poslal dopis. Informoval v něm Jakuba, že se snaží zastavit konflikt rozdmýchaný jezuitů v království českém a to se značnou pomocí kurfiřta saského. Jeho císařské veličenstvo požaduje, aby Češi složili své zbraně a výhradně se podíleli císařské autoritě tak, jak tomu bylo na začátku konfliktu a navrhoval mediaci čtyř kurfiřtů. Problémem ovšem bylo, že Češi nemohli přijmout takové požadavky, protože chtěli zachovat své náboženské svobody. Fridrich byl na české straně a věřil, že to, co se stalo, bylo správné. Dalším bodem dopisu bylo oznámení o schůzi Unie, která byla sjednána na 27. září 1618 do Rothenburku. Fridrich zakončil dopis prosbou o pomoc.^{175,176} Na tento dopis Jakub nereagoval.

Dne 18. října Fridrich Falcký skutečně napsal svému tchánovi tak, jak slíbil. Podal mu zprávu o tom, na čem se Unie dohodla v Rothenburku. Informoval ho,

¹⁷⁰GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 4–5.

¹⁷¹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 59–60.

¹⁷²GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*. 1868. Camden Society. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=UyxTAAAcAAJ>), s. 15.

¹⁷³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 60–61.

¹⁷⁴GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 9–12.

¹⁷⁵POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 61.

¹⁷⁶GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 6–9.

že členové Unie mají zájem o českou záležitost a dohodli se, že napíše císaři dopis, ve kterém mu vysvětlí svůj názor na situaci a kde ho také upozorní na to, že celé Německo by mohlo být vtaženo do ohnivého konfliktu. Mluvil o tom, že problémem je, že císařská armáda již obsadila některé oblasti českého království. Dále Fridrich prosil Jakuba, aby udělal cokoliv, co by zajistilo klid. Také oznámil, že se na Jakuba obrátí v případě, že bude ohrožena Horní Falc. Jakub neodpověděl ani na tento dopis.^{177,178}

Pokračovaly návrhy na Jakubovu mediaci. Jakub přikázal vévodovi z Buckinghamu, aby napsal jeho jménem Cottingtonovi do Španělska. Přesné datum tohoto dopisu není známo. Buckingham v tomto dopise informoval Cottingtona, že Jakub děkuje španělskému králi za jeho jednoduchý nápad, pravděpodobně se zde myslí nápad mediace. Dopis obsahuje mnoho chvály a díky, že byla možnost mediace nabídnuta právě Jakobovi. Buckingham napsal Cottingtonovi, že se Jakub pokusí nezradit důvěru, kterou mu jeho katolické veličenstvo dalo. Tento dopis nás také informuje o tom, že Jakub si byl velmi dobře vědom problémů, se kterými se Čechy potýkaly. Dokonce Buckingham napsal, že Jakub obdržel dopisy od českých stavů, ve kterých byly reprezentovány jejich stížnosti a ve kterých ho požádali o jeho přízeň. Čechům přesto nijak nepomohl, dokonce jim na dopisy ani neodpověděl. Součástí dopisu je i ujištění ohledně pomoci, respektive nepomoci Čechům. Jakub prostřednictvím Buckinghamu ujišťoval španělského krále, že českým stavům nic neslíbil ani ústně, ani písemně. Jako důvod uvedl, že zatím byl informován jen Čechy a že pro vytvoření nějakého stanoviska potřebuje více, než jen výpověď jedné strany. Slíbil, že okamžitě začne jednat s falckým kurfiřtem a ostatními princí Unie, aby společně přesvědčili Čechy, aby začali spolupracovat a aby se vše rychle vyřešilo.^{179,180}

¹⁷⁷POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 62.

¹⁷⁸GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 14–16.

¹⁷⁹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 62.

¹⁸⁰GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 24–25.

Obrázek 6: Portrét hraběte Gondomara. Zdroj:¹⁸¹

Obdobný dopis byl napsán Jakubovým jménem také španělskému vyslanci hraběti Gondomarovi. Hrabě Gondomar byl Jakubův oblíbenec, věřil mu dokonce více, než některým členům své tajné rady, jeho důvěra dospěla až tak daleko, že Gondomarovi sděloval tajné informace jiných vyslanců.¹⁸² Buckingham informoval Gondomara, že katolické veličenstvo španělský král požádal anglického krále, aby využil své váhy ve věci Čechů a Buckingham potvrdil, že jeho pán čestně slibuje, že udělá vše, co je v jeho silách, aby tuto věc ukončil klidně a pokojně. Pokud by ho byli Češi ochotni poslouchat a přistoupili by na jeho rady, bude vše v klidu. V opačném případě, pokud budou tvrdohlaví a neústupní, tak požádá svého zetě a ostatní prince Unie v Německu, aby jim neposkytli žádný druh podpory.¹⁸³(obrázek č. 7)

Dne 3. listopadu znovu čeští stavové napsali králi Jakubovi, kde ho opětovně

¹⁸¹GALVÁN Y CANDELA, José María. *El conde de Gondomar*. 19. stol. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Conde_de_gondomar.jpg).

¹⁸²POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 30.

¹⁸³GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 13.

¹⁸⁴GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*. 1865. Camden Society. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=IyxTAAAAcAAJ>).

THE MARQUIS OF BUCKINGHAM TO THE COUNT OF GONDOMAR.

[Extract.]

[Archives of Simancas, 2598, fol. 114.]

September 30, 1618.
October 10,

Su Mag^d Catolica ha pedido al Rey mi señor que haga buenos officios en este negocio, y su Mag^d ha prometido de hazer en ello (muy honrradamente) todo quanto pudiere y fuere in su mano, y de acabar el negocio con paz y quietud si los Bohemios le oyeron y si quieren su consejo; y de otra manera, en caso que sean obstinados y pertinazes los dichos Bohemios, pedira a su hierno y a los demas Principes de la Union en Alemaña que no les den ayuda ni asistencia ninguna, y procurara que assi lo hagan; pero confiesa su Mag^d a V. E. que se olgara mucho que los Bohemios se conformasen con lo que fueso justo, y sentiria en sumo grado (por la conformidad que tienen con el en la religion) el ver los destruydos y arruyanados en caso que se conformasen con la razon.

His Catholic Majesty has requested the King my master to use his good offices in the business of the Bohemians, and His Majesty has promised (very honorably) to do all that he can and that lies in his power, and to finish the business peaceably and quietly, if the Bohemians will listen to him, and are willing to have his advice. And on the other hand, in case he finds the Bohemians obstinate and pertinacious, he will beg his son-in-law and the other Princes of the Union in Germany not to give them aid or assistance of any kind, and he will procure that they act in this manner; yet His Majesty confesses that he will be very glad if the Bohemians conform to what is just, and that he will feel it very deeply (on account of their conformity with him in religion) if he sees them destroyed and ruined in case they conform to what is reasonable.

Obrázek 7: Dopis Jakuba I. hraběti Gondomarovi prostřednictvím vévody z Buckinghamu, 10. října 1618. Zdroj:¹⁸⁴

žádali o pomoc, obraceli se na něj jako na obránce víry a opírali své jednání o učení Jana Husa, jehož učitelem byl angličan John Wycliff. Situaci v Čechách vysvětlovali tak, že je taková, jaká je, pouze z obranných důvodů, že Rudolf jim dal svobodu náboženského vyznání a Matyáš ji potvrdil. Za vše ale mohou neklidná generace jezuitů, kteří je donutili svými intrikami k tomu, aby se chopili zbraní. Ovšem nejsou rebelové, jak to tvrdí císařští. A protože nepřítel podnikl výpravu do Čech, oni žádají pomoc z Anglie.^{185,186}

Ani na tento dopis Jakub neodpověděl a nadále byl zaujat jednáním o mediaci, a proto by ho mohla jakákoliv odpověď poškodit. Dalším postupem Unie bylo to, že poslala Kryštofa z Donína do Anglie a Holandska a Acháce z Donína do Prahy. Achác měl dojednat příměří a zajistit českou korunu pro falckého kurfiřta. Kryštof z Donína měl mimo jiné přesvědčit Jakuba, aby Češi dostali z Anglie nějakou půjčku a také ho měl požádat o radu, co si počít, pokud Fridrich dostane nabídku na českou královskou korunu.¹⁸⁷

Pro lepší pochopení je nutno uvést spis, který Jakub roku 1618 napsal a díky kterému můžeme pochopit rozhodování Jakuba. Jedná se o spis „Tvůrce míru aneb požehnání Velké Británie“, Jakub tam zapsal pravidla a ideje své politiky. Tato politika nebyla agresivní, byla založena na mediaci. Je zde také jasně ukázán vztah ke Španělsku, který byl velmi kladný a aliance s katolickým Španělskem byla hájena za každou cenu.¹⁸⁸

Počátkem roku 1619 dorazil do Anglie Kryštof z Donína, byl to vyslanec německých knížat, a informoval Jakuba, že si stavové Čech a Moravy budou chtít zvolit nového krále, pravděpodobně volba padne na falckého kurfiřta. Jakub ovšem touto zprávou potěšen nebyl. V lednu 1619 byla obnovena smlouva mezi Anglií a Unií.¹⁸⁹

Dne 1. února 1619 napsal Fridrich Falcký dopis Jakubovi, ve kterém ho žádal,

¹⁸⁵POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 64.

¹⁸⁶GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 17–21.

¹⁸⁷POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 65.

¹⁸⁸Ibid., s. 66–67.

¹⁸⁹Ibid., s. 68.

aby vyslechl vyslance Kryštofa z Donína o tom, jak se mají věci v Čechách. Fridrich je nemohl nechat napospas, neboť na tom závisel osud všech protestantů v Německu. Také informoval Jakuba, že císař je podporován Španěly, a prosil ho, aby zasáhl do české věci.^{190,191} (viz obrázek č. 8)

Státní sekretář Naunton napsal Siru Carletonovi, což byl britský vyslanec v Haagu, a to 31. ledna 1619. Psal o tom, že se Jakub zavazuje k ochraně prince Falckého, a žádal nizozemské stavy, aby platili náklady na dva tisíce pěších.¹⁹²

Dne 7. února 1619 byl z Madridu poslán dopis Cottingtonem. V tomto dopise bylo oficiální schválení anglického zprostředkování španělským králem Filipem III. Bylo rozhodnuto, že do Čech bude poslán vyslanec.¹⁹³ Cílem španělské politiky bylo znemožnit otevřenou pomoc Čechům. Ke španělským intrikám patřilo i to, že španělská diplomacie se veřejně chovala tak, aby vzbudili dojem, že je Francie zásadně proti Čechům a jejím cílem je pomoci císaři.¹⁹⁴

Dne 21. března 1619 napsal Fridrich dopis Jakubovi. Děkuje mu za přijetí Kryštofa z Donína a za to, že se rozhodl pro poslání vyslance. Jako vyslanec byl nakonec vybrán vikomt Doncaster, který měl do Čech dorazit někdy v týdnu Velikonoc, v měsíci dubnu. Vzhledem ke zdravotnímu stavu císaře bylo možné, že bude císař touto dobou již po smrti.^{195,196}

¹⁹⁰GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 34–35.

¹⁹¹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 71.

¹⁹²Ibid., s. 69–70.

¹⁹³GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 39–40.

¹⁹⁴POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 70.

¹⁹⁵GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 52–55,57.

¹⁹⁶POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 72.

¹⁹⁷GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*. 1865. Camden Society. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=IyxTAAAcAAJ>).

FREDERICK V., ELECTOR PALATINE, TO JAMES I.

[State Papers. Germany.]

[Heidelberg, January 22, 1619.]
February 1,

SIRE,

Le sieur Baron de Dona aura desormais representé à Vostre Ma^{te} l'estat des affaires de Boheme, par ou elle aura entendu les moyens qu'on avoit proposé pour avancer une amiable interposition. Laquelle bien qu'elle aye en quelque apparence d'estre recherchée, si est ce que outre l'incertitude de son progres, il y est ja allé une bonne espace de temps en vain. Et cependant sa Ma^{te} Imperiale se renforçant par les levées qui se font ça et là pour elle, il est à craindre, que si ceux qui la conseillent et l'engagent à ceste guerre obtenoient le dessus, ils pourroient tirer en longueur ladite Interposition, ou bien la rejeter du tout; ce qui en l'un et l'autre cas rendroit de beaucoup pire la condition des Bohemiens. Lesquels ne sont bastants de continuer d'eux mesmes leur defensive à l'encontre d'un si puissant parti, favorisé et assisté de la force d'Espagne et des Papistes qui ne respirent que l'extirpation de la religion Evangelicque. De sorte que si lesdits Bohemiens estoient contrains de ceder à la violence, il est tout certain, qu'alors les Evangelicques de la Germanie seroient à la veille d'un grand danger. C'est pourquoy je supplie Vostre Ma^{te} bien humblement qu'il luy plaise embrasser de son costé cest affaire bien vivement selon sa royal prudence et generosité pour le conservation du Bien et rafermissement du repos public. Les Electeurs Ecclesiastiques et autres Princes et Prelats furent, ces jours passez, assemblez à Ober Wesel, où ils ont indubitablement conclu de prester secours contre les Bohemiens. Dont j'ay estime devoir donner ce mot d'avis à Vostre Ma^{te}, et par mesme moyen l'asseurer de mon obeyssance filiale accompagnée d'un singulier desir de rencontrer les occasions pour y joindre les effects et vous tesmoigner combien je suis,

Sire,

De Vostre M^{te},

Tresobeissant fils et serviteur,

FRIDERIC, E. P.

De Heydelburg le

22 de Janvier, 1619.

Obrázek 8: Dopis Fridricha Falckého Jakubovi I., 1. února 1619. Zdroj:¹⁹⁷

Skutečně, císař Matyáš zemřel 30. března 1619. Tento den také poslal král Jakub dopis pro české stavy a to přes vikomta Doncastera. Sám Jakub se v dopise označil jako ochránce víry a informoval české stavy, že ho španělský král požádal o zprostředkování a o zajištění míru, a proto posílá vikomta Doncastera. Ten půjde nejprve k císaři a králi Ferdinandovi. Ovšem neochota pomoci stavům i nadále přetrvávala, ačkoliv širší veřejnost a tajná rada byla na straně české.^{198,199}

Dne 1. dubna 1619 napsal Fridrich Jakubovi, že ví o smrti Matyáše a že on je říšským vikářem a nechce tudíž s volbou spěchat. 12. dubna přišel do Anglie další dopis českých stavů adresovaný Jakubovi, ve kterém mu stavové děkovali za finanční pomoc, kterou jim Jakub slíbil. Od tohoto slibu se Jakub později distancoval, není ani jisté, zda toto skutečně slíbil.^{200,201}

Jakub na pomoc Čechům nepomýšlel, proto v dubnu 1619 poslal dopis Fridrichovi. Tento dopis ukazuje, jak se anglický král stavěl k postu krále českého, který mohl Fridrich získat. Jakub byl potěšen tím, že se s ním Fridrich jako vždy radí a seznamuje ho se svým počínáním. Dále mu radil, že by měl volbu odložit, že si to myslí i jeho přátelé, pravděpodobně Španělé. Pokud bude za císaře zvolen Ferdinand, neměl by se o volbu snažit a získat alespoň nějaké ústupky pro Unii.^{202,203} (viz obrázek č.9)

Doncaster byl vyslán na cestu v květnu 1619 a v květnu byla také obnovena spo-

¹⁹⁸GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 57–58.

¹⁹⁹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 73.

²⁰⁰GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 58–60,61–63.

²⁰¹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 77.

²⁰²GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. XXVII.

²⁰³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 78.

²⁰⁴GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*. 1865. Camden Society. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=IyxTAAAAcAAJ>).

approaching election (State Papers, Germany, ^{March 28,} 1618) :
_{April 7,}

MONSIEUR MON FILS,

We do take it as an assured testimony of your love and respect to us that, as before in other things concerning the estate of the Empire you have made us acquainted with your proceeding, so now in this matter of the Electorall Dyett you desire to have our advise for that which shall concerne your selfe or the Empire. What may be the chiefest scope of that assembly is not yet certainlye knowne to us, but as wee have perceaved by former advertisements from your self, and likewise from other places, wee take the end of it to be the election of the King of Bohemia to be King of the Romanes; wherein, for so much as concerneth you and our frends in the Empire, wee are of opinion that the best way to be taken is to avoid any present eleccion, as a matter not being of necessitie during the Emperor's life, and thereby to wyne time and to discerne further into the scope and proceeding of that familie in this warre of Italie, wherein, perhaps, if a principall partie interessed be elected to such a place as a King of Romanes holdeth, the Empire may be accidentally and unnecessarily engaged. This wee hold the safest and fittest for the present condition of things, if you shall find such concurrency therein as that it may be effected, and without any speciall offence to yourself alone, if, notwithstanding your endeavours, it cannot be avoided. But, if you shall find their partye so made as that the election cannot be delayed, but will take place, in the second place our opinion is that, because it is very likely that to settle the Empire by this election in their familie they will not sticke to yeald satisfaccion to those who may hinder it, that in giving your consent you make as good conditions for your self and the Princes of the Union, and for the common cause of religion, as you can; wherein, because the particulars are better knowne to you then to us, wee must referre them to your judgement and discretion and the advise you shall receive from other Princes interessed in the same cause.

Obrázek 9: Dopis Jakuba I. Fridrichovi Falckému, duben 1619. Zdroj²⁰⁴

jenecká smlouva mezi Unií a Jakubem obsahující slib o vzájemné pomoci v případě útoku. Smlouva upravovala, jak bude probíhat pomoc. Bylo stanoveno, že do tří měsíců od doby, kdy napadená strana požádá o pomoc, tak ji musí dostat. Generální stavové poslali Jakubovi dopis, ve kterém ho žádali, aby se přimluvil za Čechy, pokud tak neučiní, ani generální stavové Čechům pomáhat nebudou. Jakub ovšem odpověděl, že teď Čechům pomáhat nemůže, neboť poslal Doncastera na zprostředkovací misi.²⁰⁵

Dne 15. května 1619 napsali dopis čeští stavové Jakubovi. Stěžovali si, že dosud nedostali odpověď na své dopisy a žádali Jakuba o radu a o peníze. Jakub bohužel opět neodpověděl. V polovině července dorazil Doncaster na dvůr Ferdinanda, tam se dozvěděl, že mediace Jakuba je zbytečná. Doncaster obdržel dopis pro Jakuba, ve kterém ho Ferdinand ujišťuje, že jediné, co chce, je mír.^{206,207}

Dne 14. července 1619 Jakub napsal Fridrichovi, aby ho informoval o stavu britské pokladny. Napsal mu, že je na dně s financemi, tudíž ho nemůže podporovat ani v případě války a nemůže splnit spojenecký závazek. Ovšem po dobu jednoho roku zmocňoval Unii, že si sama může vypůjčit peníze jeho jménem a najmout si vojáky.²⁰⁸

Přes počáteční neúspěchy Doncastera u Ferdinanda se situace změnila. 13. srpna 1619, Ferdinand přiznal snahu Jakuba vyřešit spor a dal mu za úkol, aby přesvědčil Čechy, aby složili zbraně, že je potrestá.^{209,210} Češi se na celou misi nedívali moc s nadšením, vzhledem k tomu, kolik stála peněz, by byli radši, kdyby jim tyto peníze byly poskytnuty na vojsko. Stěžovali si, že marně čekají na pomoc od lidu stejného náboženství. Ani sám Doncaster nebyl z mise nadšen a došel k závěru, že král špa-

²⁰⁵POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 79–80.

²⁰⁶GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 154–155.

²⁰⁷POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 80–89.

²⁰⁸GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*, s. 152–153.

²⁰⁹Ibid., s. 181–182.

²¹⁰POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 90.

nělský chtěl nabídkou o zprostředkování jen odvést Jakuba od pomoci Čechům.²¹¹

Dne 16. srpna se čeští stavové rozhodli, že českou korunu nabídnou Fridrichovi Falckému. Jedním z důvodů byly i příbuzenské vztahy s Jakubem. 21. srpna to čeští stavové oznámili Fridrichovi, ale ten řekl, že se nejprve musí poradit s Jakubem. Alžběta české volbě přála, důkazem je i dopis, který Alžběta poslala 1. září Buckinghamovi, ve kterém ho žádá, aby se přimluvil u Jakuba, aby svolil a Fridrich se mohl stát českým králem. V dopise bylo přímo napsáno, že má Buckingham přesvědčit Jakuba, aby ukázal jaký je věrný a milující otec.^{212,213}

ELIZABETH, ELECTRESS PALATINE, TO SIR DUDLEY CARLETON.

[State Papers. Holland.]

[Heidelberg, Aug. 31 1619.]

MY LORD,

This worthie bearer^a I woulde not let goe without these. I would not have bene thus long from writting to you, but I have had your fellow Ambassadors companie, and manie others that hath hindred my writing. My Lord of Doncaster is gone from hence much discontented with Ferdinand and the Spanish Ambassadour. This bearer will lett you know for what he goeth into England. They have chosen heare a blinde Emperour, for he hath but one eye, and that not verie good. I am afrayed he will be lowsie, for he hath not monie to buy himself cloths. On Monday next he shall be crowned. I pray commend me to your wife, and be confident that I am ever,

Your most affectionat frend

ELIZABETH.

Obrázek 10: Dopis Alžběty Falcké Siru Carletonovi, 31. srpna 1619. Zdroj²¹⁴

Z Alžbětina dopisu s datem 31. srpna 1619, který napsala Siru Carletonovi můžeme vyčíst, jaký názor měla na císaře Ferdinanda. Psala, že císař je slepý na jedno oko, a to není dobré. Také se domnívala, že bude mizerný, neboť nemá žádné peníze,

²¹¹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 90.

²¹²GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 2.

²¹³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 92.

²¹⁴GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*. 1868. Camden Society. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=UyxTAAAcAAJ>).

aby sám sebe oblékl.²¹⁵(viz obrázek č.10)

Z výše uvedeného je patrné, že Jakub nechtěl mít s touto situací nic společného. To samé vyplývá i z dalšího dopisu, který Jakubovým jménem napsal Naunton 6. září 1619 Siru Wakeovi. Informuje ho, že je v pořádku, když bude pomáhat Fridrichovi, ale ať mu v žádném případě nepomáhá Jakubovým jménem.²¹⁶

V září roku 1619 přijel Kryštof z Donína do Anglie, aby informoval Jakuba o tom, že byl Fridrich zvolen českým králem. Stalo se tak 13. září 1619. Zpráva o zvolení Ferdinanda císařem přišla 11. září 1619. Jakub si dal s odpovědí na čas a místo toho, aby dal Fridrichovi odpověď, začal se obhajovat před Filipem. Dopisem z 15. září 1619 se snažil ujistit Filipa, že Jakub nemá se zvolením Fridricha nic společného. Jakub v dopise přesně napsal, že by se mohlo zrodit podezření, že z důvodu přátelství a příbuzenství s princem falckým (Fridrichem) je na jeho straně. Tímto dopisem se toto snažil vyloučit. Z toho plyne, že Jakub byl proti volbě a nikdy by s ní nevyslovil souhlas.^{217,218}

Poprvé se tajná rada sešla 20. září, aby jednala o Fridrichovi a o české volbě. Naunton předložil korespondenci s Unií a Fridrichem. Vše bylo sestaveno tak, aby bylo jasné, že Jakub nikdy nic neslibil.²¹⁹

Dne 26. září 1619 napsal Jakubovi nový dopis, ve kterém mu oznamuje, že se pro titul českého krále již rozhodl. Jakub to okomentoval tak, že když se Fridrich sám rozhodl, sám si ponese následky. Donín odjel z Velké Británie a s ním i list pro Fridricha. V něm psal omluvu za to, že reaguje tak moc pozdě, obhajoval se tím, že vztahy Španělska a Čechů jsou napjaté, tak on si musí dávat pozor na svou pověst, proto musí postupovat opatrně. Poté připojil dvě otázky, chtěl znát důvody, proč Češi sesadili Ferdinanda a také příklady, kdy k takovému jednání došlo

²¹⁵GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 1.

²¹⁶Ibid., s. 4.

²¹⁷Ibid., s. 8–9.

²¹⁸POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 94.

²¹⁹Ibid., s. 95.

předtím.^{220,221}

Začalo se mluvit o invazi do Falce. Doncaster jel na svou druhou misi, jeho úkolem bylo popřát Ferdinandovi k volbě a vyřídit mu, že chce ještě být mediátorem a žádá o čas. Další instrukcí bylo zastavit se v Haagu, aby tam vysvětlil, že Jakub se nemůže rozhodnout do doby, než se očistí z podezření, že jednal v souladu s Fridrichem.^{222,223}

Ferdinand II. 8. října 1619 uzavřel v Mnichově smlouvu o znovuvybudování Ligy a to s Maxmiliánem Bavorským. Dalším spojencem bylo Španělsko, španělský král totiž poskytoval finance a vojenskou pomoc.²²⁴

Anglie byla rozdělena na dva tábory, veřejné mínění bylo na straně Fridrichově, ovšem sám panovník se snažil být neutrální, ačkoliv z výše uvedeného můžeme vidět, že se mu to úplně nedařilo.²²⁵

Dne 1. prosince 1619 do Londýna odjel Achác z Donína. Rok 1620 nezačal pro Fridricha dobře. Ferdinand prohlásil českou volbu za neplatnou. Mluvílo se o invazi do Falce. Achác z Donína, který odjel na konci roku 1619 do Londýna, byl Jakubem neustále pověřován sepisováním dalších a dalších spisů, aby si mohl udělat názor na českou otázku. Žádal například spis, ve kterém měl Donín vysvětlit, proč byl Ferdinand sesazen.²²⁶

Koncem února přijel do Londýna další Fridrichův posel a to Sir Gray s dopisem od Fridricha s datem 26. ledna 1620. Fridrich prostřednictvím Graye žádal Jakuba o povolení k naverbování pluku, který měl čítat dva tisíce mužů.²²⁷ Tuto armádu

²²⁰GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 28–29.

²²¹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 97–99.

²²²Ibid., s. 101.

²²³GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 39–42.

²²⁴POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 101,104.

²²⁵Ibid., s. 106.

²²⁶Ibid., s. 114.

²²⁷Ibid., s. 114.

chce naverbovat na své vlastní náklady.²²⁸

Filip III. jmenoval arcivévodu Alberta velitelem armády, která měl vtrhnout do Falce.²²⁹ Také bylo rozhodnuto o ztrátě Fridrichovi kurfiřtské hodnosti, kterou měl nakonec dostat Maxmilián Bavorský. Fridrichovi byl poslán dopis, ve kterém byl vyzván, aby se vzdal české koruny a ušeril Čechy zničení.²³⁰

Jakub nakonec po nějaké době došel k závěru, že Ferdinand nemá právo na českou korunu na základě dědičného práva, že je nutná volba. Ale stále se rozmýšlel, zda měli Češi právo sesadit krále, kterého si zvolili. Achác z Donína sestavil další spis, který vysvětloval příčiny sesazení Ferdinanda.²³¹

Dne 16. března 1620 bylo Jakubem povoleno naverbování vojáků Grayem, ovšem bylo zakázáno hlasité verbování v ulicích a Gray od Jakuba nedostal žádné peníze, s těmi ale Fridrich stejně nepočítal, jak je zřejmé z dopisu z 26. ledna 1620.^{232,233}

Jakub navíc poslal Sira Roberta Anstruthera do Dánska s pověřením, aby si tam půjčil peníze, které chtěl použít na obranu Falce.²³⁴ Další Jakubův krok je zřejmý z dopisu s datem 20. března, který napsal Sir Naunton Siru Carletonovi. Psal v něm, že záměrem jeho Veličenstva je spojit se s francouzským králem za účelem ukončení probíhajících nepokojů a také, že míní pokračovat v péči o zachování dědictví svého zetě.²³⁵

Dne 14. března 1620 do Londýna opět dorazil španělský hrabě Gondomar. Po týdnu se zastavil u Jakuba na formální návštěvě, ten ho k jeho velkému překvapení

²²⁸GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 142–143.

²²⁹Ibid., s. 155.

²³⁰POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 116.

²³¹Ibid., s. 117.

²³²GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 142–143.

²³³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 117.

²³⁴Ibid., s. 117.

²³⁵GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*, s. 189.

srdečně nevítal. Přesto Jakub znovu změnil názor, když Gondomar začal znovu mluvit o španělském sňatku. Gondomar nakonec přesvědčil Jakuba, že Unii nikdo napadnout nechce, tudíž není potřeba posílat pomoc.

Nakonec Jakub poslal Unii dopis, ve kterém se tímto obhajuje. Buwinckhausen byl vyslanec Unie, který byl tímto dopisem velmi rozhořčen. Proto napsal anglickému králi a žádal ho o odpověď na otázky týkající se jeho pomoci. Jakub odpověděl, že pokud bude Unie napadena, tak pomůže. Také napsal, že je rád, že Unie hájí Falc a pokud císař bude žádat rozpuštění Unie, že mají poslechnout.²³⁶

Španělský vyslanec Gondomar začal Jakuba strašit tím, že se Fridrich spojí s Turky. Jakub měl v plánu se od Fridricha distancovat a dokonce mu vypovědět válku, pokud se bude spolčovat s Turky.²³⁷

Můžeme říci, že Fridrich byl osamocen, Unie se od něj odvrátila. Francie se diplomaticky přiklonila na stranu Ferdinanda.²³⁸

V polovině června roku 1620 vyslal Jakub dvě poselství, jedno bylo vedené Henry Wottonem, který měl navštívit dvory katolické, a druhé Edwardem Conwayem, jehož cílem byla Praha a protestantské dvory. Jakub se dopisem 1. června 1620 zříkal pomoci a navrhoval Fridrichovi, aby opustil Čechy a tím si zachránil Falc. Dne 3. července 1620 byla uzavřena ulmská smlouva, která prakticky obětovala Fridricha. Šlo o smlouvu Unie s Ligou.²³⁹ Jakubovou snahou bylo smířit protivníky.

Anglický král také napsal Fridrichovi dopis a to dne 9. července, kde psal, že v Čechách nemůže pomoci, ale Falc zachránit chce. Dále napsal, že za Fridrichem posílá vyslance Conwaye, který má Fridricha podpořit. Jakub chtěl Falc zachránit kvůli dynastické sounáležitosti. Jedinou radou bylo vyklidit Čechy a tím si zachránit

²³⁶POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 118.

²³⁷Ibid., s. 124,125.

²³⁸Ibid., s. 126.

²³⁹GARDINER, S.R. *Prince Charles and the Spanish Marriage: 1617-1623: A Chapter of English History, Founded Principally Upon Unpublished Documents in this Country, and in the Archives of Simancas, Venice, and Brussels*. 1869. Prince Charles and the Spanish Marriage: 1617-1623: A Chapter of English History, Founded Principally Upon Unpublished Documents in this Country, and in the Archives of Simancas, Venice, and Brussels. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=V4EDAAAAMAAJ>), s. 128–135.

Falc.²⁴⁰

O tom, že se invaze do Falce chystala, vypovídá i dopis, který napsal Filip III., ve kterém nařizoval Spinolovi, aby byl připravený v červenci vyrazit s armádou přímo na Heidelberg. O přípravách věděli jak v Holandsku, tak ve Francii. Generální stavové se prostřednictvím Sira Carletona ptali Jakuba, jak míní zasáhnout a zachránit Falc. Ten odpověděl, že pouze diplomaticky. Stavové odpověděli, že takový způsob může být úspěšný pouze, pokud je jistěn silnou armádou.²⁴¹

Jakub byl zcela ovládán Gondomarem, kterému absolutně věřil, když mu Gondomar tvrdil, že se žádná invaze do Falce konat nebude. Přestože katolická vojska do Falce v srpnu dorazila, byl Jakub Gondomarem ujišťován, že je to jen nepostradatelná součást k zajištění trvalého míru.²⁴² Jakub byl přesvědčen, že tato akce má jen přivést Fridricha k rozumu a k tomu, aby opustil Čechy.²⁴³

Jakub se rozhodl obětovat Čechy ve prospěch Falce. Achác z Donína se snažil Jakuba při své audienci přesvědčit, že i on byl dříve názoru, že Čechy císaři nepatří. Avšak teď radí Fridrichovi, aby opustil Čechy a tím si zachránil Falc.²⁴⁴

Jakub odmítal spolupráci s Nizozemím, přestože mu nabízeli pomoc při podpoře Fridricha. Upřednostňoval vztahy se Španělskem, před vztahy nizozemskými. O tom, na jakou stranu se Jakub přiklonil nebylo pochyb koncem srpna 1620, kdy odmítl i nabídku z Francie a to ohledně sňatku prince Karla s francouzskou princeznou Henriettou. Jakub odmítl s tím, že již dal slovo Španělům. Jakub tímto odmítl všechny své spojence, ale od Španělska nic nezískal.²⁴⁵

Conway a Weston se zastavili u kurfiřta Ferdinanda, arcibiskupa kolínského, stalo se tak v polovině srpna. Ten se domníval, že by se Fridrich měl vzdát Čech a také, že neměl Čechům ani pomáhat, protože se vzbouřili. Dále dojeli do Mohuče, kde

²⁴⁰POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 136.

²⁴¹Ibid., s. 134.

²⁴²GARDINER, *Prince Charles and the Spanish Marriage: 1617-1623: A Chapter of English History, Founded Principally Upon Unpublished Documents in this Country, and in the Archives of Simancas, Venice, and Brussels*, s. 339-342.

²⁴³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 143.

²⁴⁴Ibid., s. 148.

²⁴⁵Ibid., s. 150.

byli přijati arcibiskupem mohučským, ani tady na vzniklou situaci nebyl jiný názor. Dále se zastavili v Trevíru, stalo se tak ke konci srpna 1620, trevírský arcibiskup ovšem neměl jinou odpověď, než předchozí dva.²⁴⁶

Velitel katolických vojsk Spinola si v Mohuči vybudoval základnu pro útok na Falc, ani tento fakt nepřesvědčil Jakuba, aby poskytnul včasnou pomoc. Velitelé unie se dotazovali, zda by mohli zaútočit na Spinolu, když je zřejmé, oč mu jde. Ovšem Conway a Weston řekli, že by si Jakub takhle nepřál. Spinolova vojska 10. září 1620 obsadila první falcká města.²⁴⁷ Jakub byl vzniklou situací velmi rozhořčen, ovšem ani to, ho nepřinutilo změnit své stanovisko. Za hlavního viníka byla považována Unie, ta však vinu svalovala na Jakuba, neboť právě jeho vyslance poslechli a na Spinolova vojska nezaútočili, přestože v Mohuči budoval základnu pro útok. Jakub se bránil tím, že císařův postup byl schválen kurfiřty a je to pouze oplátka za to, že se Fridrich nechtěl poddat. Také se bránil tím, že se sice zavázal, že Unii pomůže, ale neslíbil, že pomůže proti císaři. Navíc Jakub v září 1620 poslal zprávu Fridrichovi, že mu nepomůže.²⁴⁸

Koncem srpna roku 1620 byl Wotton pověřen vyjednáváním s císařem. Dostal od krále Jakuba pokyny, ve kterých mimo jiné Jakub znovu napsal, že nemá s českou volbou nic společného.²⁵⁰ O tom, co Wotton přednesl císaři informoval do Prahy Conwaye a Westona v dopise z 23. září 1620. Psal, že se jeho propozice císaři skládaly ze čtyř bodů, ovšem s císařem se dohodli na pěti a to těchto: První z nich se týkal Fridricha a toho, že se vzdá titulu a úřadu českého krále. Dále to, že císař Ferdinand, bude na základě první volby českým králem využívat všech výhod, které mu tato pozice přináší a to až do své smrti. Třetím bodem byla příští volba českým králem, a to po smrti Ferdinanda. V dopise bylo napsáno, že si mohou vybrat krále

²⁴⁶POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 151–152.

²⁴⁷Ibid., s. 153.

²⁴⁸Ibid., s. 154–155.

²⁴⁹WOTTON, H.S. *Reliquiae Wottonianae: Or a Collection of Lives, Letters, Poems with Characters of Hundry Personages ... The 3. Ed. with Large Additions.* - London, Roycroft 1672. 1672. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=kltVAAAAcAAJ>).

²⁵⁰WOTTON, H.S. *Reliquiae Wottonianae: Or a Collection of Lives, Letters, Poems with Characters of Hundry Personages ... The 3. Ed. with Large Additions.* - London, Roycroft 1672. 1672. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=kltVAAAAcAAJ>), s. 503.

Septemb. 1620.

*The Copy of my Letter written to His Majesties
Ambassadors at Prague.*

1. That the Elector *Palatine* be contented to relinquish the title and possession of the Kingdom of *Bohemia*.

2. That the Emperor *Ferdinando*, according to the first Election of the *Bohemians*, and by virtue thereof shall enjoy the entire profits and title of the said Crown, during his natural life.

3. That after the decease of the said Emperor, it shall be free for the *Bohemians* to chuse what King they will, and much more to admit him whom they have designed, namely the *Palatine* Heir apparent.

4. That for assuring the immunities of that People, and future freedom in the exercise of both Religions, the Emperor be contented to commit the Regiment of the said Kingdom to the Naturals thereof.

5. That of Persons on each side banished, whether Spiritual or Civil, nothing be said till a full agreement about the rest. Concerning these things

Vienna. 1620.

At your Commandments,
H. WOTTON.

Obrázek 11: výřez dopisu Sira Henryho Wottona vyslancům Westonovi a Conwayovi, září 1620. Zdroj²⁴⁹

jakého jen budou chtít, klidně i kurfiřta falckého. Čtvrtý bod mluvil o svobodě obou náboženství. Pátý bod řešil milost velitelů obou stran.²⁵¹ (viz obrázek č. 11)

Wottonův dopis byl 27. září předán Fridrichovi. Ten odpověděl, že Wotton pravděpodobně ignoruje státní záležitosti a není o nich dostatečně informován. Tyto záležitosti se totiž změnilly od doby, co Spinola napadl Falc.²⁵² Podle Fridricha mu královský titul patří a pokud se bude jednat o mír, tak čeká, že věci budou navráceny do stavu před začátkem války, což by znamenalo i stažení císařských armád z Čech.²⁵³

Unie se nakonec rozhodla, že bude hájit Falc, ale neměla dostatečné prostředky. Žádala proto Jakuba, aby jim pomohl. Ten se ovšem k pomoci rozhodl až v říjnu, kdy měl být Fridrich přesvědčen, aby se vzdal české koruny a pokud se tak stane, pokusí se Jakub o pomoc při obraně Falce a také o to, aby na Fridricha nebyla uvalena říšská klatba. V říjnu roku 1620 se konala audience, kde byl přítomen Gondomar. Jakub ho obvinil z toho, že ho celou dobu klamal.²⁵⁴

Dne 9. října se Jakub rozhodl, že chce přispět na obranu Falce, protože je to dědictví jeho dětí, ale ohledně české záležitosti chce nadále zachovat neutralitu. Do Falce zatím poslal dobrovolníky, ale víc udělat nemohl kvůli nastávající zimě.²⁵⁵

Tajná rada se sešla 10. října 1620. Jakub se zde obhajoval, proč nepomohl v Čechách. Věřil sice, že Češi byli v právu, ale chtěl zachovat neutralitu kvůli slibu, který dal španělskému králi. Hájil se tím, že pokud by zasáhl, změnila by se válka v konflikt

²⁵¹WOTTON, *Reliquiae Wottonianae: Or a Collection of Lives, Letters, Poems with Characters of Hundry Personages ... The 3. Ed. with Large Additions.* - London, Roycroft 1672, s. 511.

²⁵²SMITH, L.P. a WOTTON, H. *The Life and Letters of Sir Henry Wotton.* 1907. Books for college libraries. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=CdVrzBw5r40C>), s. 195.

²⁵³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 160.

²⁵⁴Ibid., s. 167.

²⁵⁵Ibid., s. 167.

²⁵⁶RUSHWORTH, J. *Historical collections of private passages of state: weighty matters in law, remarkable proceedings ... Beginning the sixteenth year of King James, anno 1618. and ending ... [with the death of King Charles the First, 1648].* 1721. Historical Collections of Private Passages of State: Weighty Matters in Law, Remarkable Proceedings ... Beginning the Sixteenth Year of King James, Anno 1618. and Ending ... [with the Death of King Charles the First, 1648]. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=8mZZAAAYAAJ>).

Octob. 25. **Y**ou may formerly have heard how the Palatinate being the ancient Heir-
age of the Count Palatine, his Majesties Son in Law, and to descend to his
Majesties Grand-children, is now invaded by a Foreign Enemy; many principal
Townes are surpris'd, a great part of the Countrey in the possession of strangers,
and the inhabitants forced to take an Oath against their Natural Prince. Where-
upon his Majesty out of considerations of Nature, Honor, and State, hath de-
clared himself in the course of an Auxiliary War for the defence and recovery
of the same; the occasion being so weighty and pressing, hath mov'd his Majesty
by the general advice of us his Council, to think of some course for provision of
that nature, as may serve as well to the maintenance and preserving of the
present succors already sent, as for the reinforcing them out of those Countreies,
as the occasion of the War shall require: And for that the swiftness of the occa-
sion would not permit a supply by other means for the present, so readily as was
needful, we have all concurred to begin with our selves, in offer of a voluntary
gift unto his Majesty, for the advancement of the present occasion: nothing
doubting, but that your Lordship being a Peer of the Kingdom, will chearfully
and readily follow the example of us begun. And if there were much alacrity and
readiness found in the Nobility, and others, to contribute at the motion of his
Majesties Sons Ambassador, at what time the Palatinate was not invaded, nei-
ther had his Majesty declared himself, you will much more and in a better pro-
portion do it now these two weighty Motives do concur; and so nothing doubting
of your Lordships readiness herein, we bid, &c.

To the } Marquess of Winchester, } Earl of Darby,
Earl of Cumberland, } Earl of Northumberland, &c.

Obrázek 12: dopis Buckinghama hraběti Gondomarovi, 25. říjen 1620. Zdroj:²⁵⁶

náboženský. Dále se od Čech distancoval kvůli svému přesvědčení, že panovník je nedotknutelný. Falc ale Jakub bránit chtěl, doufal, že přiměje Fridricha, aby opustil Čechy výměnou za Falc. Jakub vydal prohlášení, jenž Buckingham v kopii poslal Gondomarovi.^{257,258} (Obrázek č.12)

Dne 25. října 1620 byli Conway s Westtonem přijati Fridrichem a chtěli po něm podmínky pro mírové jednání, ovšem Fridrich dal jasně najevo, že se české koruny nevzdá a také žádal navrácení Falce. Byl ale ochoten nechat Ferdinandovi Rakousko a platit mu roční plat. Fridrich toto vše slíbil sepsat a vyslancům poslat,²⁵⁹ k tomu ovšem nikdy nedošlo.

²⁵⁷POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 168.

²⁵⁸RUSHWORTH, J. *Historical collections of private passages of state: weighty matters in law, remarkable proceedings ... Beginning the sixteenth year of King James, anno 1618. and ending ... [with the death of King Charles the First, 1648].* 1721. Historical Collections of Private Passages of State: Weighty Matters in Law, Remarkable Proceedings ... Beginning the Sixteenth Year of King James, Anno 1618. and Ending ... [with the Death of King Charles the First, 1648]. Dostupný také z WWW: <https://books.google.cz/books?id=8mZZAAAYAAJ>, s. 16.

²⁵⁹POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, s. 172.

Dne 1. listopadu 1620 došlo ke srážce obou táborů a 8. listopadu 1620 už bylo po bitvě. Generální stavové napsali po bitvě Fridrichovi dopis, ve kterém mu blahopřáli k záchraně života a slibovali mu pomoc. V dubnu 1621, když dorazil Fridrich do Haagu, dostalo se mu všech poct.²⁶⁰ Přestože většina anglické veřejnosti byla pro Fridricha Falckého, Jakubovo chování to nezměnilo. Fridrich nakonec o vše přišel a zbytek života musel prožít v exilu. Z předešlých kapitol vyplývá, že Jakub I. byl panovník pod vlekem mocného katolického Španělska, přestože to byl panovník protestantský.

²⁶⁰MOUČEK, Nicolette a POLIŠENSKÝ, Josef. *Komenský v Amsterdamu*. 1. vyd. Praha: SPN, 1970, s. 43-44.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo seznámit se s životem falckého kurfiřta Fridricha Falckého, pozdějšího českého krále a přiblížit osobnost anglického krále Jakuba I. Stuarta, přičemž důraz byl kladen na jejich vzájemnou korespondenci ve vztahu k české královské koruně v letech 1618–1620. V práci byli také zahrnuti dopisy jednotlivých vyslanců. Tato korespondence zahrnuje dopisy a instrukce, nejen mezi jimi samotnými, ale i mezi jejich vyslanci. Množství korespondence je značné a pro účely této bakalářské práce byla vybrána pouze část. Hlavním pramenem k praktické části byla dvoudílná edice od S. R. Gardinera s názvem *Letters and other documents illustrating the relationship between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War*^{261,262} a studie Dr. Polišenského *Anglie a Bílá Hora*²⁶³.

Teoretická část slouží k nastínění situace jak v Čechách, tak v celé Evropě v první polovině 17. století. V této části bylo čerpáno z děl předních českých historiků. V závěru této části byl život Fridricha Falckého přiblížen na základě spolupráce jak s profesorem Jaroslavem Čechurou, tak komunikace s profesorem DeSaleské univerzity Brennanem Pursellem, jejichž rady jsem do této kapitoly zahrнула.

V praktické části je nastíněn vztah Jakuba I. a Fridricha Falckého při řešení otázky přijetí české královské koruny a událostí z toho plynoucích. Z konce této části je zřejmá snaha Jakuba I. o zachování si své pověsti na úkor příbuzenského

²⁶¹GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series.*

²⁶²GARDINER, *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen.*

²⁶³POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora.*

vztahu. Pro Fridricha z toho vyplynula ztráta veškerých spojenců a jeho porážka na Bílé Hoře. Z tohoto důvodu byl Fridrich nucen uprchnout, čímž přišel o většinu svého majetku a roku 1623 i o svou rodnou Falc a byl nucen zbytek života strávit v exilu. Přestože přišel o českou královskou korunu, nechával se titulovat českým králem až do své smrti roku 1632.²⁶⁴

Do Anglie byla zpráva o Fridrichově porážce poslána až 18. listopadu 1620. Jakub byl zprávami nejprve ohromen, ale poté údajně prohlašoval, že na tento konec už dlouho čekal. Lid byl zprávou o výsledcích bitvy zdrcen a došlo i k demonstracím. Jakub se ovšem nenechal lidem ovlivnit a vydal prohlášení, ve kterém zakazoval psát nebo mluvit o politice, která je vyhrazena pouze panovníkovi.²⁶⁵

Pro české země znamenala pobělohorská doba zásadní změnu. V první řadě došlo k potrestání účastníků stavovského povstání a to 21. června 1621. Na Staroměstském náměstí bylo popraveno 27 vzbouřenců.²⁶⁶ Dalším represivním krokem byla tvrdá rekatolizace. V roce 1621 Ferdinand II. zrušil platnost Rudolfova Majestátu. Zakázal evangelickým kněžím jejich působení a také zakázal přijímat podobojí. Dalším krokem mělo být vybudování katolických škol. V roce 1621 byli vypovězeni z Čech a Moravy všichni čeští kazatelé, kteří se hlásili k České konfesi. Pražská univerzita byla dána do správy jezuitům. V roce 1624 byly v Čechách a na Moravě vydány mandáty, na základě kterých všichni nekatoličtí duchovní museli opustit zemi a nebylo povoleno jiné náboženství než katolické. V roce 1626 vešel v platnost i zákon, podle kterého nesměl nikdo nekatolíka oddat.²⁶⁷

Dne 15. května 1627 císař vydal Obnovené zřízení zemské povolující jedno jediné náboženství a to katolické.²⁶⁸ Ten, kdo by se pokoušel o obnovu starých náboženských řádů, měl být považován za škůdce a ztrestán ztrátou cti, hrdla i statků.²⁶⁹

²⁶⁴POLIŠENSKÝ, *Anglie a Bílá hora*, passim.

²⁶⁵Ibid., s. 180–187.

²⁶⁶ČORNEJOVÁ, Iva, KAŠE, Jiří, MIKULEC, Jiří a VLNAS, Vít. *Velké dějiny země koruny české VIII*. Praha: Paseka, 2008, s. 77–78.

²⁶⁷BÍLEK, *Bílá místa české historie*, s. 202–203.

²⁶⁸Ibid., s. 203.

²⁶⁹FIALA, Jan. *Hrozná doba protireformace*. Vyd. 1. Heršpice: EMAN, 1997. ISBN 8090185479, s. 79.

Dne 23. července byl také vydán patent proti nekatolické šlechtě, všichni členové panského i rytířského stavu byli povinni do šesti měsíců přestoupit na katolickou víru, nebo se vystěhovat ze země. Pokud by tak někdo neučinil, neměl by žádná práva.²⁷⁰

Výsledkem třicetileté války byl mimo jiné i ústup Španělska z pozice evropské velmoci. A rozhodující vliv v Evropě získala Francie, které patřila rozsáhlá území. Dále byla potvrzena nezávislost Nizozemí a Švýcarska.²⁷¹ České země přišly o část území, Horní a Dolní Lužici získalo Sasko.²⁷²

²⁷⁰BÍLEK, *Bílá místa české historie*, s. 203–204.

²⁷¹FORBELSKÝ, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století*.

²⁷²BÍLEK, *Bílá místa české historie*, s. 75.

Prameny

FRIEDRICH V. *Ze zimního království: dopisy Fridricha Falckého královně Alžbětě z let 1619-1620*. V Praze: B. Kočí, 1919.

GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: From the outbreak of the revolution in Bohemia to the election of the Emperor Ferdinand II. 1st series*. 1865. Camden Society. Dostupný také z WWW: <https://books.google.cz/books?id=IyxTAAAAcAAJ>.

GARDINER, S.R. *Letters and other documents illustrating the relations between England and Germany at the commencement of the Thirty Years' War: Second series: From the election of the Emperor Ferdinand II. to the close of the conferences at Mühlhausen*. 1868. Camden Society. Dostupný také z WWW: <https://books.google.cz/books?id=UyxTAAAAcAAJ>.

GARDINER, S.R. *Prince Charles and the Spanish Marriage: 1617-1623: A Chapter of English History, Founded Principally Upon Unpublished Documents in this Country, and in the Archives of Simancas, Venice, and Brussels*. 1869. Prince Charles and the Spanish Marriage: 1617-1623: A Chapter of English History, Founded Principally Upon Unpublished Documents in this Country, and in the Archives of Simancas, Venice, and Brussels. Dostupný také z WWW: <https://books.google.cz/books?id=V4EDAAAAMAAJ>.

HARANT Z POLŽIC A BEDRUŽIC, Kryštof. *Cesta z Království českého do Benátek, odtud do země svaté, země judské a dále do Egypta, a potom na horu Oreb, Sinai a sv. Kateřiny v Pusté Arabii*. Praha: F. Řivnáč, 1854.

- JAMES I, TYSON, Donald a CARMICHAEL, James. *The demonology of King James I*. Woodbury, Minn.: Llewellyn, c2011. ISBN 0738723452.
- KOMENSKÝ, Jan Amos. *Dílo Jana Amose Komenského*. 1. vyd. Praha: Academia, 1989.
- ODLOŽILÍK, O. *Cesty z Čech a Moravy do Velké Británie v letech 1563-1620*. 1935. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=fxxnHQAACAAJ>).
- RUSHWORTH, J. *Historical collections of private passages of state: weighty matters in law, remarkable proceedings ... Beginning the sixteenth year of King James, anno 1618. and ending ... [with the death of King Charles the First, 1648]*. 1721. Historical Collections of Private Passages of State: Weighty Matters in Law, Remarkable Proceedings ... Beginning the Sixteenth Year of King James, Anno 1618. and Ending ... [with the Death of King Charles the First, 1648]. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=8mZZAAAAYAAJ>).
- SKÁLA ZE ZHOŘE, Pavel. *Historie česká: od defenestrace k Bílé hoře*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1984.
- SLAVATA Z CHLUMU A KOŠUMBERKA, Vilém. *Paměti nejvyššího kancléře Království českého Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a z Košumberka, ... od l. 1608 do 1619*. V Praze: I.L. Kober, 1866.
- SMITH, L.P. a WOTTON, H. *The Life and Letters of Sir Henry Wotton*. 1907. Books for college libraries. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=CdVrzBw5r40C>).
- WOTTON, H.S. *Reliquiae Wottonianae: Or a Collection of Lives, Letters, Poems with Characters of Hundry Personages ... The 3. Ed. with Large Additions. - London, Roycroft 1672*. 1672. Dostupný také z WWW: (<https://books.google.cz/books?id=kltVAAAACAAJ>).

Literatura

- ANDĚL, Rudolf. Jáchym Ondřej hrabě Šlik. *Osobnosti v dějinách regionu*. 2005, s. 11–28.
- ARTERA, Antonio Ubieto. *Dějiny Španělska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 978-807-1065-623.
- BÍLEK, Jiří. *Bílá místa české historie*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2010. ISBN 978-80-242-2648-4.
- ČECHURA, Jaroslav. *5.5.1609 - zlom v nejdelším sněmu českých dějin: generální zkouška stavovského povstání*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2009. ISBN 978-80-86515-91-5.
- ČECHURA, Jaroslav. *Zimní král aneb České dobrodružství Fridricha Falckého*. Vyd. 1. V Praze: Rybka Publishers, 2004. ISBN 80-861-8279-7.
- ČERMÁK, Vladimír. *Operace Bílá Hora a černá totalita*. Vyd. 1. Praha: Mare-Czech, 2014. ISBN 978-80-86930-57-2.
- ČORNEJOVÁ, Iva, KAŠE, Jiří, MIKULEC, Jiří a VLNAS, Vít. *Velké dějiny zemí koruny české VIII*. Praha: Paseka, 2008.
- FIALA, Jan. *Hrozná doba protireformace*. Vyd. 1. Heršpice: EMAN, 1997. ISBN 8090185479.
- FORBELSKÝ, Josef. *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století: osudy generála Baltasara Marradase*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2006. ISBN 80-702-1812-6.

- GLOVER, V. Effects of antenatal stress and anxiety: Implications for development and psychiatry. *The British Journal of Psychiatry*. Roč. vol. 180, č. issue 5, s. 389–391. Dostupný také z WWW: <http://bjp.rcpsych.org/cgi/doi/10.1192/bjp.180.5.389>). ISSN 00071250.
- HOUSTON, S. *James I*. 2nd ed. New York: Longman, 1995. ISBN 05-822-0911-0.
- CHALINE, Olivier. *Bílá hora*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2396-2.
- JUST, Jiří. *9.7.1609 - Rudolfův Majestát: světla a stíny náboženské svobody*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2009. ISBN 978-80-86515-92-2.
- KOŽÍK, František. *Kryštof Harant: historický medailón*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Východočeské nakladatelství, 1964.
- KUČERA, Jan Pavel. *8.11.1620 Bílá hora: o potracení starobylé slávy české*. Vyd. 1. Praha: Havran, 2003. ISBN 80-865-1524-9.
- LUKÁŠEK, Josef Václav. *Jáchym Ondřej hrabě Šlik*. V Praze: V. Horák a spol., 1913.
- MILLER, Jaroslav. *Odložený zrod Leviatana: krize raně Stuartovské monarchie (1603-1641)*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-720-3695-5.
- MORGAN, Kenneth O, KOVÁŘ, Martin a POLIŠENSKÝ, Josef. *Dějiny Británie*. 2., dopl. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-432-9.
- MOU, Nicolette a POLIŠENSKÝ, Josef. *Komenský v Amsterdamu*. 1. vyd. Praha: SPN, 1970.
- PATTERSON, W. *King James VI and I and the reunion of Christendom*. New York: Cambridge University Press, 1997. ISBN 0521418054.
- PEŠOVÁ, Ilona a ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1216-4.
- PETRÁŇ, Josef. *Staroměstská exekuce: několik stránek z dějin povstání feudálních stavů proti Habsburkům v letech 1618-1620*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1972.

- POJAR, Miloš. *Jindřich Matyáš Thurn: muž činu*. Vyd. 1. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3560-8.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Anglie a Bílá hora: the Bohemian war and British policy 1618-1620*. Praha: Univerzita Karlova, 1949.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a evropské krize 17. století*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1970.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Třicetiletá válka a český národ*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1960.
- PURSELL, Brennan C. *The winter king: Frederick V of the Palatinate and the coming of the Thirty Years' War*. Aldershot: Ashgate, c2003. ISBN 07-546-3401-9.
- REJCHRTOVÁ, Noemi. *Václav Budovec z Budova*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1984.
- RYCHLÍK, Jan a PENČEV, Vladimír. *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013. ISBN 978-80-7429-387-0.
- VOREL, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české: sv. VII*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-648-7.

Zdroje portrétů (online)

- AACHEN, Hans von. *Portrét Kaiser Rudolf II. (1552-1612)*. cca 1606/1608. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: [⟨https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hans_von_Aachen_003.jpg⟩](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hans_von_Aachen_003.jpg).
- CRITZ THE ELDER, John De. *King James I of England*. první pol. 17. stol. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: [⟨https://commons.wikimedia.org/wiki/File:JamesIEngland.jpg⟩](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:JamesIEngland.jpg).
- GALVÁN Y CANDELA, José María. *El conde de Gondomar*. 19. stol. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: [⟨https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Conde_de_gondomar.jpg⟩](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Conde_de_gondomar.jpg).
- MIEREVELT, Michiel van. *[Portrét Fridricha Falckého]*. cca 1628-1632. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: [⟨https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Friedrich_V._von_der_Pfalz.jpg⟩](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Friedrich_V._von_der_Pfalz.jpg).
- SUSTERMANS, Justus. *Portrét Ferdinand II, Holy Roman Emperor (1578-1637)*. cca 1624. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: [⟨https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Justus_Sustermans_015.jpg⟩](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Justus_Sustermans_015.jpg).
- VALCKENBORCH, Lucas van. *Kaiser Matthias (1557-1619) als Erzherzog, mit Stab, Kniestück*. 1583. In: Wikipedie [online]. [Cit. 30.4.2016]. Dostupný z WWW: [⟨https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_van_Valckenborch_003.jpg⟩](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lucas_van_Valckenborch_003.jpg).

Obsah přiloženého CD

- předložená práce v elektronické podobě (PDF)